Magistrantlar uchun

SHOVDIROV S. A.
ABDULLAYEV S. F.

ILMIY-PEDAGOGIK VA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Uslubiy qo‘llanma

Ilmiy metodologiya | Tadqiqot dizayni | Ma’lumotlar tahlili | Natijalar va xulosalar | Ilmiy maqola yozish

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAVOIY DAVLAT UNIVERSITETI

SUNNAT ASLANOVICH SHOVDIROV

SAYFULLO FAYZULLAYEVICH ABDULLAYEV

ILMIY-PEDAGOGIK VA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Tasviriy san’at ixtisosligi magistrlari uchun

Uslubiy qo‘llanma

«SHARQ NASHR»

TOSHKENT-2026

UO‘K 37:001.89
KBB 74.58
SH 78

Shovdirov S. A., Abdullayev S. F.
Ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish [Matn]. - Uslubiy qo‘llanma. “Sharq nashr” MCHJ, 2026 y. - 74 b.

Ushbu uslubiy qo‘llanma tasviriy san’at sohasida ta’lim olayotgan magistrantlarning ilmiy tafakkurini rivojlantirish, ijodiy salohiyatini qo‘llab-quvvatlash va mustaqil tadqiqotga bo‘lgan ishonchini mustahkamlash maqsadida yaratilgan. Unda bilim bilan amaliyot, nazariya bilan ijod, izlanish bilan tajriba o‘zaro uyg‘unlashgan holda talqin etiladi.

Mazkur uslubiy qo‘llanma orqali magistr o‘z salohiyatini anglaydi, ilmiy izlanishlarga ishonch bilan qadam qo‘yadi va kelgusi faoliyatida mustahkam poydevor yaratadi.

Mazkur uslubiy qo‘llanma Navoiy davlat Universitetining Ilmiy kengashida 2026 yil 4-fevraldagi № 8 buyrug‘iga asoslanib nashr etishga tavsiya etilgan.

Mas’ul muharrir:
Shahina USMONOVA

Taqrizchilar:
N.Dj.Yodgorov
Buxoro davlat pedagogika instituti “Musiqa va tasviriy san’at” kafedrasi professori, p.f.d. (DSc)

O.D.Raximov
Navoiy davlat universiteti “Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrasi dotsenti

ISBN: 978-9910-5051-4-0

© Shovdirov S.A., Abdullayev S.F., 2026
© “Sharq nashr”, 2026

ANNOTATSIYA: Mazkur uslubiy qo‘llanma tasviriy san’at ixtisosligi magistrantlari uchun ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning nazariy, metodik va amaliy asoslarini yoritishga qaratilgan. Uslubiy qo‘llanmada magistratura ta’limining me’yoriy-huquqiy asoslari, o‘quv reja va fan dasturlarining o‘zaro bog‘liqligi, ilmiy-pedagogik faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish va baholash masalalari tizimli ravishda tahlil qilingan.

Shuningdek, tasviriy san’at sohasida ilmiy-tadqiqot faoliyatini amalga oshirish metodikasi, tadqiqot mavzusini tanlash, ilmiy muammoni asoslash, tadqiqot bosqichlarini tashkil etish va natijalarni tahlil qilish masalalari keng yoritilgan. Uslubiy qo‘llanmada ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatining o‘zaro integratsiyasiga alohida e’tibor qaratilgan bo‘lib, bu magistrlarning kasbiy, ijodiy va ilmiy kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur uslubiy qo‘llanma tasviriy san’at yo‘nalishida tahsil olayotgan magistrlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy rahbarlar hamda ta’lim jarayonida ilmiy-pedagogik faoliyatni tashkil etish bilan shug‘ullanuvchi mutaxassislar uchun mo‘ljallangan.

KALIT SO‘ZLAR: tasviriy san’at, ilmiy-pedagogik faoliyat, ilmiy-tadqiqot ishi, magistratura ta’limi, pedagogik kompetensiya, ilmiy metodologiya, ta’lim sifati, ijodiy faoliyat, metodik ta’minot, pedagogik innovatsiya.

АННОТАЦИЯ: Данное учебно-методическое пособие направлено на раскрытие теоретических, методических и практических основ организации научно-педагогической и научно-исследовательской деятельности магистрантов по направлению изобразительного искусства. В пособии системно рассматриваются нормативно-правовые основы магистерского образования, взаимосвязь учебных планов и учебных программ, а также вопросы планирования, организации и оценки научно-педагогической деятельности.

Особое внимание уделено методике организации научно-исследовательской деятельности в области изобразительного искусства, выбору темы исследования, обоснованию научной проблемы, этапам проведения исследования и анализу полученных результатов. В работе подчёркивается значимость интеграции научно-педагогической и научно-исследовательской деятельности как важного фактора формирования профессиональных, творческих и научных

компетенций магистрантов.

Учебно-методическое пособие предназначено для магистрантов направления изобразительного искусства, профессорско-преподавательского состава, научных руководителей, а также специалистов, осуществляющих организацию научно-педагогической деятельности в системе высшего образования.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: изобразительное искусство, научно-педагогическая деятельность, научно-исследовательская работа, магистратура, педагогическая компетентность, научная методология, качество образования, творческая деятельность, методическое обеспечение, педагогические инновации.

ABSTRACT: This methodological manual is aimed at revealing the theoretical, methodological, and practical foundations for organizing scientific-pedagogical and research activities of master's students in the field of fine arts. The manual systematically analyzes the regulatory and legal framework of master's education, the interrelation between curricula and academic programs, as well as the issues of planning, organizing, and evaluating scientific and pedagogical activities.

Special attention is given to the methodology of conducting scientific research in the field of fine arts, including the selection of research topics, justification of scientific problems, organization of research stages, and analysis of research outcomes. The manual emphasizes the integration of scientific-pedagogical and research activities as a key factor in developing professional, creative, and scientific competencies of master's students.

This methodological manual is intended for master's students majoring in fine arts, university professors, academic supervisors, and specialists involved in organizing scientific and pedagogical activities in higher education institutions.

KEYWORDS: fine arts, scientific and pedagogical activity, research activity, master's education, pedagogical competence, scientific methodology, quality of education, creative activity, methodological support, pedagogical innovation.

KIRISH

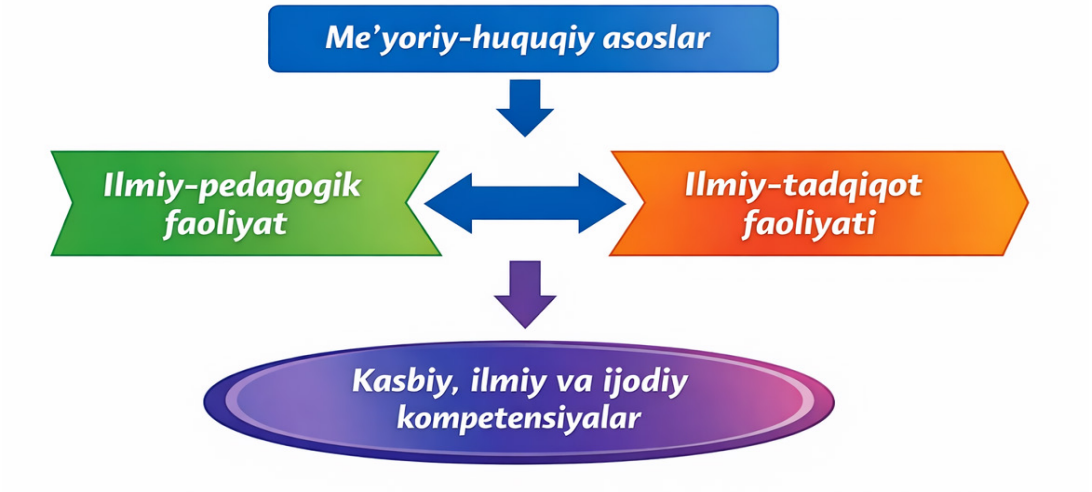
Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida oliy ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, magistratura bosqichida yuqori malakali, mustaqil fikrlovchi, ilmiy-tadqiqot va pedagogik faoliyatni uyg‘un ravishda amalga oshira oladigan mutaxassislarni tayyorlash davlat ta’lim siyosatida ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni hamda oliy ta’limni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlarida magistratura ta’limining sifatini oshirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Ayniqsa, tasviriy san’at sohasida magistr kadrlarni tayyorlash jarayoni nafaqat kasbiy-amaliy mahorati, balki ilmiy-tadqiqot salohiyati, pedagogik kompetensiyalari va ijodiy tafakkurini ham izchil o‘quv reja, ilmiy-pedagogik amaliyot va mustaqil tadqiqot ishlari asosida rivojlantirishni taqozo etadi.

Tasviriy san’at ixtisosligi magistrlarini tayyorlashda ilmiy-pedagogik ish va ilmiy-tadqiqot faoliyati o‘zaro uzviy bog‘liq yagona pedagogik-ilmiy tizim sifatida namoyon bo‘lib, ular magistrantning kasbiy shakllanishi, ilmiy dunyoqarashining kengayishi hamda mustaqil tadqiqotchi va pedagog sifatida kamol topishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Ilmiy-pedagogik ish magistrantlarni oliy ta’lim muassasalarida pedagogik faoliyat olib borishga tayyorlasa, ilmiy-tadqiqot ishi ularning ilmiy muammolarni aniqlash, tadqiqot metodologiyasini tanlash, tajriba-sinov ishlarini tashkil etish va olingan natijalarni ilmiy asosda tahlil qilish kompetensiyalarini shakllantiradi.

Oliy ta’lim muassasalari tajribasi tahlili shuni ko‘rsatadiki, magistratura ta’limi jarayonida ilmiy-pedagogik ish, ilmiy-tadqiqot ishi, magistratura nizomi, malaka talablari va o‘quv rejalar o‘zaro bog‘liq holda mavjud bo‘lsa-da, ulardan foydalanish ko‘p hollarda tizimli yo‘lga qo‘yilmagan, magistrant uchun yagona metodik yo‘l xaritasi shaklida taqdim etilmagan. Bu esa magistrlarning ilmiy faoliyatini rejalashtirish, amalga oshirish va baholash jarayonlarida muayyan qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi.

1-diagramma.

Tasviriy san’at magistrlarini tayyorlashda ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatining o‘zaro bog‘liqligi

Ushbu 1-diagramma tasviriy san’at ixtisosligi magistrlarini tayyorlash jarayonida ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatining o‘zaro uzviy bog‘liqligini aks ettiradi. Diagrammada me’yoriy-huquqiy asoslar tayanch sifatida qaralib, mazkur ikki faoliyat turining integratsiyasi orqali magistrantlarda kasbiy, ilmiy va ijodiy kompetensiyalar shakllanishi ilmiy-metodik jihatdan ifodalangan.

Shu nuqtai nazardan, mazkur uslubiy qo‘llanma tasviriy san’at ixtisosligi magistrlari uchun ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning me’yoriy, metodik va amaliy jihatlarini yagona tizim asosida yoritilib, magistrant uchun amaliy qo‘llaniladigan metodik yo‘l xaritasi sifatida ishlab chiqilgan. Uslubiy qo‘llanma magistratura ta’limiga oid amaldagi me’yoriy-huquqiy hujjatlar, magistratura uchun belgilangan malaka talablari, tasdiqlangan o‘quv rejalar hamda ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot ishi dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

Mazkur uslubiy qo‘llanmaning asosiy maqsadi – tasviriy san’at ixtisosligi magistrlarida ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish bo‘yicha nazariy bilim, amaliy ko‘nikma va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat. Shu bilan birga, qo‘llanma magistrantlarga magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash jarayonini rejalashtirish, ilmiy tadqiqotni bosqichma-bosqich amalga oshirish va uni pedagogik amaliyot bilan integratsiya qilishda metodik yordam berishni nazarda tutadi.

Qo‘llanmaning vazifalari quyidagilardan iborat:

– tasviriy san’at ixtisosligida magistratura ta’limining me’yoriy-huquqiy va o‘quv-metodik asoslarini yoritish;

– ilmiy-pedagogik ishni tashkil etishning mazmuni, shakllari va metodlarini tushuntirish;

– ilmiy-tadqiqot ishini rejalashtirish, amalga oshirish va natijalarini tahlil qilish metodikasini bayon etish;

– ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyati o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ochib berish;

– magistrantlar uchun amaliy tavsiyalar, namunaviy shakllar va metodik materiallarni taqdim etish.

Mazkur uslubiy qo‘llanma tasviriy san’at yo‘nalishida tahsil olayotgan magistrlar, ilmiy rahbarlar, professor-o‘qituvchilar, kafedra mudirlari hamda magistratura ta’limi bilan shug‘ullanuvchi mutaxassislar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, uning mazmuni magistratura ta’limini tashkil etish va ilmiy-pedagogik faoliyatni takomillashtirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

I-BOB. MAGISTRATURA TA’LIMINING ME’YORIY-HUQUQIY VA O‘QUV-METODIK ASOSLARI

Magistratura ta’limi oliy ta’lim tizimining eng muhim bosqichlaridan biri bo‘lib, u mutaxassisning ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik faoliyatga tayyorligini ta’minlashga qaratilgan. Ayniqsa, tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha magistrlarni tayyorlash jarayoni me’yoriy-huquqiy hujjatlar, malaka talablari va o‘quv-metodik asoslar bilan chambarchas bog‘liq holda tashkil etilishini taqozo etadi. Mazkur hujjatlar magistrantning ta’lim mazmuni, ilmiy faoliyat yo‘nalishi, kompetensiyalar tizimi hamda magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash jarayonini belgilab beradi.

Ushbu bobda magistratura ta’limini tartibga soluvchi asosiy me’yoriy-huquqiy hujjatlar, tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha belgilangan malaka talablari va kompetensiyalar mazmuni, shuningdek, o‘quv reja va fan dasturlarining tuzilishi hamda ularning o‘zaro uzviy bog‘liqligi ilmiy-uslubiy jihatdan yoritiladi. Bob mazmuni keyingi boblarda bayon etiladigan ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish metodikasi uchun mustahkam nazariy va me’yoriy asos bo‘lib xizmat qiladi.

1.1 § Magistratura ta’limini tartibga soluvchi me’yoriy-huquqiy hujjatlar

Magistratura ta’limi oliy ta’lim tizimining ikkinchi bosqichi sifatida mamlakatda yuqori malakali, ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik faoliyatni amalga oshirishga qodir mutaxassislarni tayyorlashga qaratilgan. Ushbu bosqichda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, magistrlarning kasbiy va ilmiy kompetensiyalarini shakllantirish avvalo mustahkam me’yoriy-huquqiy asoslarga tayanishni taqozo etadi. Shu bois magistratura ta’limi mazmuni, tuzilishi va natijalarini belgilab beruvchi me’yoriy-huquqiy hujjatlar tizimini chuqur anglash magistrant va ilmiy rahbar uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston Respublikasida magistratura ta’limi «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonun, oliy ta’lim sohasini tartibga soluvchi qaror va farmonlar, davlat ta’lim standartlari, magistratura tayyorlashga

qo‘yiladigan malaka talablari, shuningdek, oliy ta’lim muassasalarining ichki me’yoriy hujjatlari asosida amalga oshiriladi. Ushbu hujjatlar magistratura ta’limining huquqiy maqomini belgilab, ta’lim jarayoni ishtirokchilarining huquq va majburiyatlarini aniqlaydi hamda ta’lim sifatiga qo‘yiladigan umumiy talablarni belgilaydi.

1.1-jadval.

Magistratura ta’limini tartibga soluvchi asosiy me’yoriy-huquqiy hujjatlar

Me’yoriy hujjat turi	Mazmuniy yo‘nalishi	Magistratura ta’limiga ta’siri
«Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonun	Ta’lim sohasining umumiy huquqiy asoslari	Magistratura ta’limining huquqiy maqomini belgilaydi
Prezident farmon va qarorlari	Oliy ta’limni rivojlantirish siyosati	Magistraturada sifat va samaradorlikni oshirish
Davlat ta’lim standartlari (DTS)	Ta’lim mazmuni va natijalari	Bitiruvchi kompetensiyalarini belgilaydi
Malaka talablari	Kasbiy va ilmiy kompetensiyalar	Magistr bitiruvchi modeli shakllanadi
O‘quv reja va fan dasturlari	Ta’lim jarayonini tashkil etish	Nazariy va amaliy tayyorgarlik uyg‘unligi
OTM ichki me’yoriy hujjatlari	Tashkiliy-metodik tartib	Ilmiy-pedagogik va tadqiqot ishlari muvofiqlashadi

Ushbu 1.1-jadvalda magistratura ta’limini tartibga soluvchi asosiy me’yoriy-huquqiy hujjatlar tizimli ravishda umumlashtirilgan. Jadval magistr tayyorlash jarayonida huquqiy, tashkiliy va metodik asoslarning o‘zaro bog‘liqligini ochib berishga xizmat qiladi.

Magistratura nizomi magistr tayyorlash jarayonining tashkiliy-huquqiy asosini tashkil etib, unda magistrantlarni qabul qilish tartibi, o‘qish muddati, ta’lim shakllari, ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot ishlarining mazmuni hamda yakuniy davlat attestatsiyasiga qo‘yiladigan talablar belgilanadi. Nizom magistratura ta’limida ilmiy tadqiqot va pedagogik amaliyotning ustuvor o‘rnini ta’kidlab, magistrantning mustaqil ilmiy faoliyat olib borishga tayyorligini ta’minlashga qaratilgan.

Malaka talablari esa magistratura ta’limining natijasi sifatida bitiruvchidan kutilgan kasbiy, ilmiy va shaxsiy kompetensiyalar

tizimini belgilaydi. Xususan, tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha magistrlardan ilmiy-tadqiqot olib borish, ta’lim jarayonini loyihalash, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash, ilmiy natijalarni tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish qobiliyatlari talab etiladi. Bu talablar magistratura ta’limining mazmunini belgilashda asosiy mezon sifatida xizmat qiladi.

O‘quv reja va fan dasturlari ham magistratura ta’limini tartibga soluvchi muhim me’yoriy-metodik hujjatlar hisoblanadi. Ular ta’lim mazmunining ketma-ketligi, nazariy va amaliy mashg‘ulotlar nisbati, ilmiy-pedagogik ish hamda ilmiy-tadqiqot ishining hajmi va bosqichlarini belgilab beradi. Ayniqsa, tasviriy san’at ixtisosligida o‘quv reja ilmiy-tadqiqot faoliyatini ijodiy va pedagogik jarayonlar bilan integratsiya qilishni nazarda tutadi.

Shu tariqa, magistratura ta’limini tartibga soluvchi me’yoriy-huquqiy hujjatlar tizimi magistrlarni tayyorlash jarayonining huquqiy, tashkiliy va metodik asosini tashkil etadi. Ularni chuqur o‘rganish va amaliyotda to‘g‘ri qo‘llash magistrantning ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini samarali tashkil etish, magistrlik dissertatsiyasini sifatli tayyorlash hamda kasbiy kamolotiga erishish uchun mustahkam zamin yaratadi.

1.2 § Tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha malaka talablari va kompetensiyalar

Magistratura ta’limining samaradorligi, avvalo, bitiruvchi magistrdan kutilgan kasbiy, ilmiy va shaxsiy natijalarning aniq belgilanganligi bilan belgilanadi. Shu ma’noda, magistratura uchun ishlab chiqilgan malaka talablari ta’lim mazmuni, o‘quv reja, fan dasturlari hamda ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot ishlarining yo‘nalishini belgilab beruvchi asosiy me’yoriy-metodik hujjat hisoblanadi. Malaka talablari magistr tayyorlash jarayonida qanday bilim, ko‘nikma va kompetensiyalar shakllantirilishi lozimligini aniq ifodalaydi.

Tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha magistrlar uchun belgilangan malaka talablari ushbu yo‘nalishning o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqiladi. Unda magistrning nafaqat badiiy-ijodiy mahorati, balki ilmiy-tadqiqot salohiyati, pedagogik faoliyatni tashkil etish qobiliyati va metodik tafakkuri ham ustuvor ahamiyat kasb etadi. Shu bois, mazkur malaka talablari tasviriy san’at sohasida ilmiy-pedagogik faoliyat yurita oladigan yuqori malakali

mutaxassisni tayyorlashga qaratilgan.

Malaka talablarida, odatda, magistr bitiruvchisining kasbiy kompetensiyalari, ilmiy-tadqiqot kompetensiyalari hamda umumiy (transversal) kompetensiyalari tizimli ravishda belgilab beriladi. Xususan, tasviriy san'at ixtisosligi magistrlaridan zamonaviy san'at ta'limi tendensiyalarini anglash, tasviriy san'at fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash, ta'lim jarayonini loyihalash va tahlil qilish qobiliyatlari talab etiladi. Bu kompetensiyalar magistrning pedagog sifatida shakllanishida muhim omil hisoblanadi.

1.2-jadval.

Tasviriy san'at ixtisosligi bo'yicha magistr kompetensiyalari tizimi

Kompetensiya turi	Mazmuni	Amaliy namoyon bo'lishi
Kasbiy kompetensiyalar	Tasviriy san'at nazariyasi va metodikasini bilish	Dars loyihalash, amaliy mashg'ulot o'tkazish
Ilmiy-tadqiqot kompetensiyalari	Tadqiqot metodologiyasi va tahlil	Dissertatsiya, ilmiy maqola
Umumiy (transversal) kompetensiyalar	Kommunikativ, AKT, tanqidiy fikrlash	Jamoada ishlash, taqdimot, refleksiya

1.2-jadvalda tasviriy san'at ixtisosligi bo'yicha magistr bitiruvchisida shakllantirilishi lozim bo'lgan asosiy kompetensiyalar tizimli ravishda umumlashtirilgan.

Ilmiy-tadqiqot kompetensiyalari esa magistrning mustaqil ilmiy izlanish olib borishga tayyorligini ifodalaydi. Bunda tadqiqot mavzusini tanlash va asoslash, ilmiy muammoni aniqlash, tadqiqot metodologiyasini ishlab chiqish, tajriba-sinov ishlarini tashkil etish va olingan natijalarni ilmiy jihatdan tahlil qilish kabi ko'nikmalar asosiy o'rin tutadi. Tasviriy san'at ixtisosligida mazkur kompetensiyalar pedagogik va ijodiy jarayonlar bilan uzviy bog'liq holda rivojlantiriladi.

Shuningdek, malaka talablarida magistrning kommunikativ, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, tanqidiy va refleksiv fikrlash, jamoada ishlash hamda o'z-o'zini rivojlantirish kabi umumiy kompetensiyalari ham nazarda tutiladi. Bu kompetensiyalar

magistrning kasbiy faoliyatini zamonaviy talablar asosida tashkil etish, ilmiy va pedagogik jamoada samarali ishlashini ta’minlaydi.

1.1-diagramma.

Tasviriy san’at magistri kompetensiyalarining integratsiyalashgan modeli

Mazkur 1.1-diagramma tasviriy san’at ixtisosligi magistrining kasbiy, ilmiy va umumiy kompetensiyalari o‘zaro integratsiyada shakllanishini ifodalaydi.

Demak, tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha malaka talablari magistratura ta’limining mazmuniy asosini tashkil etib, o‘quv reja, fan dasturlari hamda ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot ishlarining barcha bosqichlarini yo‘naltiruvchi asosiy mezon sifatida xizmat qiladi. Ularni chuqur anglash va amaliyotga to‘g‘ri tatbiq etish magistrlarning ilmiy-pedagogik faoliyati samaradorligini oshirish, raqobatbardosh va yuqori malakali mutaxassis sifatida shakllanishi uchun mustahkam zamin yaratadi.

1.3 § O‘quv reja va fan dasturlarining tuzilishi hamda ularning o‘zaro bog‘liqligi

Magistratura ta’limini samarali tashkil etishda o‘quv reja va fan dasturlari asosiy o‘rin tutadi. Ushbu hujjatlar magistr tayyorlash jarayonining mazmuniy tuzilishi, fanlar o‘rtasidagi mantiqiy bog‘liqlik, nazariy va amaliy tayyorgarlik nisbati hamda ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot ishlarining hajmini belgilab beradi. Shu bois o‘quv reja va fan dasturlarini chuqur anglash magistrantning ta’lim jarayonida ongli ishtirokini ta’minlaydi.

O‘quv reja magistratura ta’limining umumiy arxitekturasini ifodalab, unda fanlar majmui, ularning ketma-ketligi, soatlar taqsimoti va ta’lim natijalari belgilanadi. Tasviriy san’at ixtisosligida o‘quv reja nazariy tayyorgarlik, amaliy-ijodiy faoliyat, ilmiy-pedagogik ish hamda ilmiy-tadqiqot ishini o‘zaro uyg‘un holda qamrab oladi. Bu esa magistrda kasbiy mahorat bilan bir qatorda ilmiy va pedagogik kompetensiyalarni kompleks ravishda shakllantirish imkonini beradi.

1.3-jadval.

Magistratura o‘quv rejasi va fan dasturlarining o‘zaro bog‘liqligi

Tarkibiy qism	Asosiy mazmun	Ta’lim natijasi
O‘quv reja	Fanlar majmui, soatlar, ketma-ketlik	Ta’lim trayektoriyasi belgilanadi
Fan dasturlari	Mavzular, o‘quv natijalari, baholash	Kompetensiyalar shakllanadi
Ilmiy-pedagogik ish	Pedagogik amaliyot, metodika	Pedagogik mahorat rivojlanadi
Ilmiy-tadqiqot ishi	Tadqiqot, tahlil, tajriba	Ilmiy salohiyat shakllanadi
Magistrlik dissertatsiyasi	Ilmiy natijalar integratsiyasi	YAkuniy kasbiy tayyorgarlik

1.3-jadvalda magistratura ta’limida o‘quv reja va fan dasturlarining tarkibiy qismlari hamda ular orqali erishiladigan ta’lim natijalarining o‘zaro bog‘liqligi ifodalangan.

Fan dasturlari esa o‘quv rejada belgilangan fanlarning mazmuniy ochilishini ta’minlaydi. Har bir fan dasturida fanning maqsadi va vazifalari, o‘quv natijalari, mavzu va bo‘limlar ketma-ketligi, ta’lim texnologiyalari hamda baholash mezonlari aniq ifodalanadi. Tasviriy san’at ixtisosligida fan dasturlari ilmiy-nazariy bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar, ijodiy topshiriqlar va pedagogik tajribalar bilan bog‘lashni nazarda tutadi.

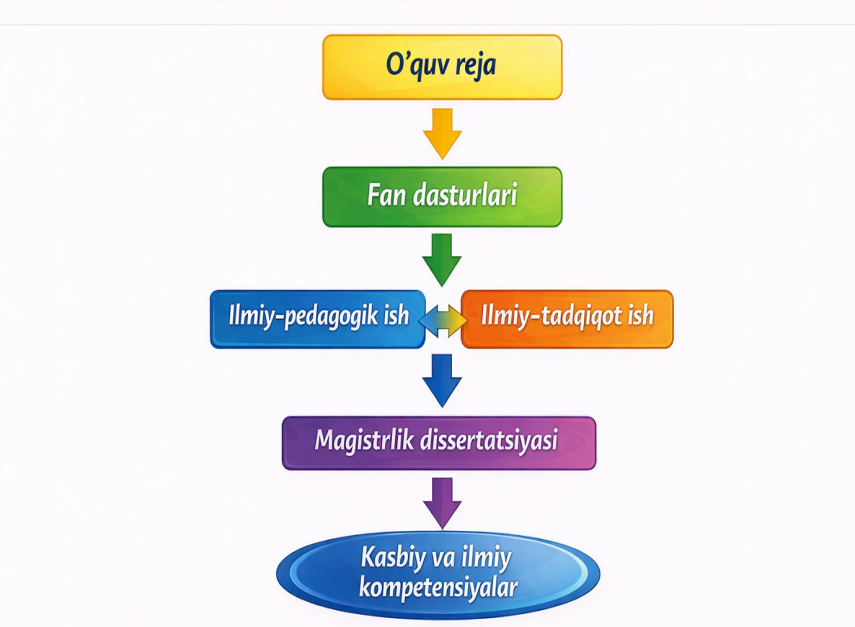
O‘quv reja va fan dasturlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik magistratura ta’limining izchilligini ta’minlaydi. O‘quv rejada belgilangan maqsad

va kompetensiyalar fan dasturlari orqali bosqichma-bosqich rivojlantiriladi. Ayniqsa, ilmiy-pedagogik ish va ilmiy-tadqiqot ishi fan dasturlari mazmuniga integratsiya qilingan holda amalga oshirilib, magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash uchun mustahkam ilmiy asos yaratiladi.

Tasviriy san'at ixtisosligida o'quv reja va fan dasturlarining o'zaro bog'liqligi ijodiy, pedagogik va ilmiy faoliyatni bir butun jarayon sifatida qarashga imkon beradi. Bunda nazariy bilimlar amaliyotda sinab ko'riladi, pedagogik tajriba ilmiy tahlil bilan boyitiladi, ilmiy tadqiqot esa ta'lim jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi. Shu tariqa, fan dasturlari magistrantning ilmiy-tadqiqot va ilmiy-pedagogik faoliyati uchun amaliy maydon vazifasini o'taydi.

1.2-diagramma.

O'quv reja va fan dasturlarining magistr tayyorlashdagi integratsiyasi

Mazkur 1.2-diagramma o'quv reja va fan dasturlarining ilmiy-pedagogik hamda ilmiy-tadqiqot faoliyati bilan uzviy integratsiyasini va uning magistr tayyorlashdagi o'rnini aks ettiradi.

Xulosa qilib aytganda, o'quv reja va fan dasturlarining puxta ishlab chiqilishi va o'zaro muvofiqligi magistratura ta'limining sifatini belgilaydigan asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ularning mazmuni va tuzilishini chuqur anglash magistrantga o'z ta'lim trayektoriyasini

ongli ravishda rejalashtirish, ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot ishlarini samarali tashkil etish hamda magistrlik dissertatsiyasini muvaffaqiyatli tayyorlash imkonini beradi.

I-BOB BO‘YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA

Magistratura ta’limining me’yoriy-huquqiy va o‘quv-metodik asoslarini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, magistrlarni tayyorlash jarayoni mustahkam huquqiy baza, aniq belgilangan malaka talablari hamda puxta ishlab chiqilgan o‘quv reja va fan dasturlariga tayanadi. Ushbu hujjatlar magistratura ta’limining maqsadi, mazmuni, tuzilishi va natijalarini belgilab, magistrantning ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini samarali tashkil etish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi hamda magistratura ta’limining tizimli va natijaviy amalga oshirilishini ta’minlaydi.

Tahlil natijalari tasviriy san’at ixtisosligi bo‘yicha magistrlarni tayyorlashda malaka talablari markaziy o‘rin tutishini ko‘rsatdi. Ularda belgilab berilgan kasbiy, ilmiy-tadqiqot va umumiy kompetensiyalar magistratura ta’limining mazmunini yo‘naltirib, o‘quv reja va fan dasturlari orqali bosqichma-bosqich shakllantiriladi. Bu esa magistrlarning pedagogik mahorati, ilmiy izlanish qobiliyati va ijodiy tafakkurini kompleks ravishda, ya’ni nazariy, amaliy va ilmiy faoliyat uyg‘unligi asosida rivojlantirish imkonini beradi.

Shuningdek, o‘quv reja va fan dasturlarining o‘zaro muvofiqligi magistratura ta’limining izchilligini ta’minlab, nazariy tayyorgarlik, amaliy-ijodiy faoliyat, ilmiy-pedagogik ish va ilmiy-tadqiqot ishining uyg‘unligini ta’minlaydi. Ayniqsa, ilmiy-tadqiqot faoliyatining o‘quv jarayoniga integratsiya qilinishi magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash uchun mustahkam ilmiy va metodik zamin yaratadi, bu esa keyingi boblarda yoritiladigan ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish metodikasi uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, magistratura ta’limining me’yoriy-huquqiy va o‘quv-metodik asoslarini chuqur anglash va ularga tayangan holda ta’lim jarayonini tashkil etish tasviriy san’at ixtisosligi magistrlarini yuqori malakali pedagog va mustaqil tadqiqotchi sifatida tayyorlashning muhim sharti hisoblanadi. Mazkur bob keyingi boblarda bayon etiladigan ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish metodikasi uchun mustahkam nazariy va me’yoriy asos vazifasini o‘taydi va tadqiqotning keyingi bosqichlarini mantiqiy ravishda asoslab beradi.

II-BOB. ILMIY-PEDAGOGIK FAOLIYATNI TASHKIL ETISH METODIKASI

Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, jamiyatning intellektual va madaniy rivojlanishini ta’minlashga qaratilgan strategik vazifalar, avvalo, pedagog kadrlarning ilmiy-pedagogik faoliyatini yangi mazmun va sifat bosqichiga olib chiqishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, tasviriy san’at ta’limi sohasida pedagog faoliyatini faqat an’anaviy o‘qitish jarayoni bilan cheklab qo‘ymasdan, uni ilmiy izlanish, tahlil, refleksiya va ijodiy tajriba bilan uyg‘un holda tashkil etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

I-bobda tasviriy san’at sohasida ilmiy tadqiqot metodologiyasining nazariy asoslari, zamonaviy yondashuvlar va ilmiy bilish qonuniyatlari tahlil qilingan edi. Ushbu tahlillar mantiqiy ravishda ilmiy-pedagogik faoliyatni amaliy jihatdan qanday tashkil etish, uning mazmuni, shakllari va metodlarini tizimli asosda belgilash masalasini kun tartibiga olib chiqadi. Shu ma’noda, II-bob I-bobda bayon etilgan nazariy qarashlarni amaliyot bilan bog‘lovchi muhim ilmiy-metodik bosqich hisoblanadi.

Ilmiy-pedagogik faoliyat – bu o‘qituvchining kasbiy faoliyatida ta’lim, tarbiya va ilmiy tadqiqotning uzviy birligini ta’minlovchi murakkab tizimdir. Tasviriy san’at o‘qituvchisi faoliyatida mazkur tizim badiiy-ijodiy tafakkur, estetik did, vizual idrok va pedagogik mahorat bilan chambarchas bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Shu bois, ilmiy-pedagogik faoliyatni tashkil etish metodikasi tasviriy san’at ta’limining samaradorligini belgilaydigan asosiy omillardan biri sifatida qaraladi.

Ushbu bobda ilmiy-pedagogik faoliyatni tashkil etish metodikasining nazariy-metodik asoslari, uni amalga oshirish shakllari va usullari, shuningdek, pedagogik amaliyotda qo‘llaniladigan samarali modellar atroflicha tahlil qilinadi. Bob mazmunida pedagogik faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish va baholash jarayonlarining ilmiy asoslari ochib berilib, tasviriy san’at ta’limiga xos xususiyatlar inobatga olinadi.

II-bobning tuzilishi quyidagi paragraflar orqali izchil yoritiladi:

2.1-paragrafda ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmuni tahlil qilinadi;

2.2-paragrafda ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlari, mexanizmlari yoritiladi;

2.3-paragrafda esa ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash va tahlil qilish, uning samaradorligini ta'minlovchi modellar va mezonlar ko'rib chiqiladi.

Shu tariqa, mazkur bob tasviriy san'at sohasida pedagogning ilmiy-pedagogik faoliyatini tizimli tashkil etishga qaratilgan ilmiy-metodik asoslarni shakllantirib, keyingi boblarda bayon etiladigan amaliy va natijaviy xulosalar uchun mustahkam poydevor vazifasini bajaradi.

2.1 § Ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmuni

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagog faoliyati nafaqat bilim berish jarayoni, balki ilmiy izlanish, tahlil va innovatsion tajribalarni o'z ichiga olgan yaxlit kompleks faoliyat sifatida qaraladi. Ayniqsa, tasviriy san'at ta'limida ilmiy-pedagogik ish o'qituvchining o'z kasbiy mahoratini doimiy takomillashtirishi, sohaga oid olib borayotgan ta'lim jarayonini ilmiy asosda tizimli ravishda tashkil etishi va ijodiy yondashuvlarni joriy etishida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmunini aniq belgilash mazkur faoliyat samaradorligini ta'minlashning asosiy sharti hisoblanadi.

Ilmiy-pedagogik ishning asosiy maqsadi – ta'lim jarayonini ilmiy-nazariy asoslar hamda amaliyot uyg'unligida takomillashtirish, pedagog faoliyati samaradorligini oshirish va o'quvchilarda barqaror bilim, ko'nikma hamda ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat. Tasviriy san'at ta'limida ushbu maqsad badiiy tafakkurni rivojlantirish, estetik didni shakllantirish va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochishga qaratilgan pedagogik jarayonni ilmiy jihatdan asoslash orqali amalga oshiriladi.

2.1-jadval.

Ilmiy-pedagogik ishning maqsadi va vazifalari

Tarkibiy jihat	Mazmuni	Ta'limga ta'siri
Ilmiy-pedagogik ish maqsadi	Ta'limni ilmiy asosda takomillashtirish	Ta'lim sifati oshadi

Nazariy asoslar	Ilmiy konsepsiya va yondashuvlar	Metodik barqarorlik
Asosiy vazifalar	Tahlil, baholash, takomillashtirish	Samarali pedagogik faoliyat
Amaliy yo‘nalish	Innovatsion metodlar	Ijodiy kompetensiyalar
Yakuniy natija	Ilmiy xulosa va tavsiyalar	Barqaror ta’lim natijasi

2.1-jadvalda ilmiy-pedagogik ishning maqsadi va undan kelib chiquvchi vazifalar hamda ularning ta’lim jarayoniga ta’siri tizimli ravishda ifodalangan.

Shu bilan birga, ilmiy-pedagogik ishning maqsadi pedagogning shaxsiy kasbiy rivojlanishini ta’minlash, uning ilmiy dunyoqarashini kengaytirish va ta’lim amaliyotiga innovatsion yondashuvlarni joriy etish imkoniyatlarini yaratishdan ham iboratdir.

Ilmiy-pedagogik ishning maqsadidan kelib chiqqan holda quyidagi asosiy vazifalar belgilanadi:

– ta’lim jarayonini tashkil etishga oid ilmiy-nazariy manbalarni o‘rganish va tahlil qilish;

– tasviriy san’at ta’limida qo‘llanilayotgan mavjud metod va usullarni ilmiy jihatdan baholash;

– pedagogik tajribalarni umumlashtirish va ilg‘or ish tajribalarini aniqlash;

– ta’lim jarayonida uchraydigan muammolarni ilmiy tahlil qilish va ularni hal etish yo‘llarini ishlab chiqish;

– ta’lim mazmuni, shakllari va metodlarini takomillashtirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish;

– pedagogik faoliyat natijalarini baholash mezonlarini belgilash va monitoring qilish.

Ushbu vazifalar pedagogning ilmiy izlanish faoliyatini tizimli tashkil etishga xizmat qilib, ta’lim sifatini oshirishga yo‘naltirilgan.

Ilmiy-pedagogik ishning mazmuni pedagogik jarayonning barcha tarkibiy qismlarini qamrab oladi. Unda ta’lim maqsadlari, mazmuni, metodlari, shakllari va natijalarining ilmiy asoslangan tizimi aks etadi. Tasviriy san’at ta’limida mazkur mazmun badiiy bilimlar bilan bir qatorda ijodiy faoliyat, vizual tafakkur, estetik idrok va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan faoliyatlarni o‘z ichiga oladi.

Ilmiy-pedagogik ish mazmuni quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

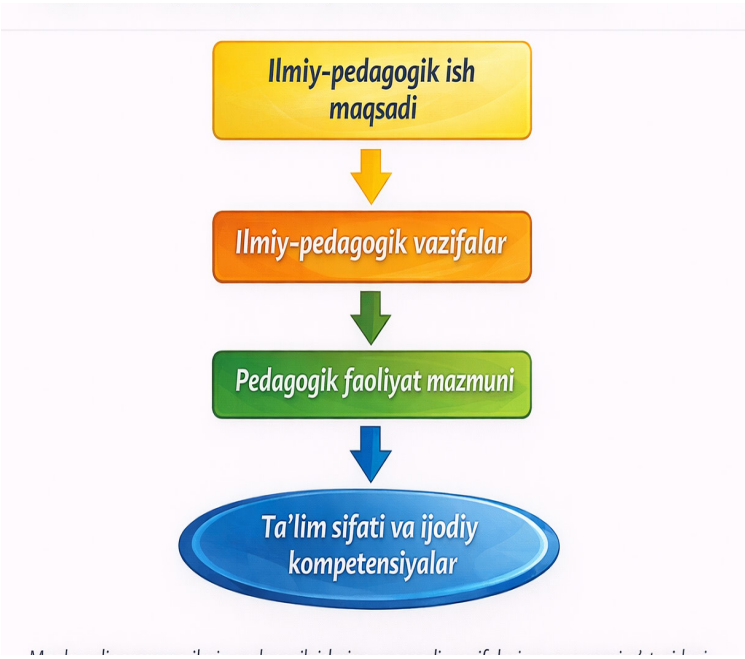
– ta’lim jarayonini rejalashtirish va loyihalash;

– o‘quv mashg‘ulotlarini ilmiy-metodik asosda tashkil etish;

– pedagogik eksperimentlar va tajribalar o‘tkazish;
– ta’lim natijalarini tahlil qilish va umumlashtirish;
– ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

2.1-diagramma.

Ilmiy-pedagogik ishning maqsad–vazifa–mazmun modeli

Mazkur 2.1-diagramma ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmuni o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni hamda ularning ta’lim natijalariga ta’sirini aks ettiradi.

Shu bois, ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmuni o‘zaro uzviy bog‘liq holda tasviriy san’at ta’limida pedagog faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi hamda keyingi paragraflarda yoritiladigan ilmiy-pedagogik faoliyatni amalga oshirish shakllari va usullari uchun nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

2.2 § Ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlari

Ilmiy-pedagogik ishning samaradorligi, avvalo, uning ilmiy asoslangan rejalashtirilishi va bosqichma-bosqich amalga oshirilishi bilan belgilanadi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida pedagog faoliyatining ijodiy xususiyati rejalashtirish jarayonida tizimlilik, maqsadga yo‘naltirilganlik va izchillik tamoyillariga tayanishni taqozo etadi. Shu bois ilmiy-pedagogik ishni tashkil etishda uning har bir bosqichi aniq maqsad, vazifa va kutilgan natijalar bilan bog‘liq holda rejalashtirilishi zarur.

2.2-diagramma.

Ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlari

Mazkur 2.2-diagramma ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirishdan tortib, natijalarni joriy etish va takomillashtirishgacha bo‘lgan bosqichlarning izchil va uzviy bog‘liqligini aks ettiradi.

Ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish bosqichi.

Ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish bosqichi mazkur faoliyatning poydevori hisoblanadi. Bu bosqichda pedagog o‘z faoliyatining ilmiy yo‘nalishini belgilab oladi, tadqiqot ob’ekti va predmetini aniqlaydi hamda asosiy maqsad va vazifalarni shakllantiradi. Tasviriy san’at ta’limida ushbu jarayon o‘quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlari, ta’lim mazmuni va fanning badiiy-estetik xususiyatlarini inobatga olgan holda amalga oshiriladi.

Rejalashtirish bosqichida quyidagi ishlar bajariladi:

– ilmiy-nazariy va metodik manbalarni o‘rganish;

– mavjud pedagogik tajribalarni tahlil qilish;

– ta’lim jarayonida uchraydigan muammolarni aniqlash;

– ilmiy tadqiqot yoki pedagogik tajriba-sinov ishlarining dasturini ishlab chiqish;

– kutilgan natijalar va baholash mezonlarini belgilash.

Bu bosqich ilmiy-pedagogik ishning maqsadga muvofiq va rejali ravishda olib borilishiga xizmat qiladi.

2.2-jadval.

Ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlarining mazmuni

Bosqich	Asosiy faoliyat mazmuni	Kutilgan natija
Rejalashtirish	Maqsad, vazifa, manbalar, mezonlar	Aniq reja va dastur
Amalga oshirish	Darslar, eksperiment, innovatsiya	Amaliy natijalar
Tahlil va umumlashtirish	Tahlil, baholash, xulosa	Ilmiy xulosalar
Joriy etish	Tavsiyalar, ommalashtirish	Ta'lim sifati oshishi

2.2-jadvalda ilmiy-pedagogik ishning asosiy bosqichlari, ularning mazmuni va kutilgan natijalari tizimli ravishda yoritilgan.

Ilmiy-pedagogik ishni amalga oshirish bosqichi.

Amalga oshirish bosqichi rejalashtirilgan ilmiy-pedagogik g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishni nazarda tutadi. Ushbu bosqichda pedagog ta'lim jarayonini ilmiy-metodik asosda tashkil etib, tanlangan shakl va usullarni sinovdan o'tkazadi. Tasviriy san'at ta'limida bu jarayon ijodiy mashg'ulotlar, eksperimental darslar, amaliy ishlar va kuzatuvlar orqali amalga oshiriladi.

Amalga oshirish bosqichida:

– rejalashtirilgan o'quv mashg'ulotlari o'tkaziladi;
– innovatsion pedagogik texnologiyalar qo'llaniladi;
– pedagogik eksperiment va tajriba ishlari amalga oshiriladi;
– o'quvchilar faoliyati kuzatib boriladi va tahlil qilinadi;
– olingan natijalar qayd etiladi.

Mazkur bosqichda pedagogning ilmiy tahlil va refleksiya qobiliyati alohida ahamiyat kasb etib, ta'lim jarayonida yuzaga kelayotgan o'zgarishlar va natijalarni xolis baholash imkonini beradi.

Natijalarni tahlil qilish va umumlashtirish bosqichi.

Ilmiy-pedagogik ishni amalga oshirishdan keyingi muhim bosqich – olingan natijalarni tahlil qilish va umumlashtirishdan iborat. Bu bosqichda pedagog ta'lim jarayonida erishilgan natijalarni belgilangan maqsad va vazifalar bilan taqqoslaydi, pedagogik tajribaning samaradorligini aniqlaydi hamda xulosalar chiqaradi.

Tahlil va umumlashtirish bosqichi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

– ta'lim natijalarini sifat va miqdor jihatdan tahlil qilish;
– pedagogik tajriba-sinov ishlari samaradorligini baholash;
– aniqlangan muammolar va kamchiliklarni belgilash;
– ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Joriy etish va takomillashtirish bosqichi.

Ilmiy-pedagogik ishning yakuniy bosqichi joriy etish va

takomillashtirish bilan bog‘liq. Bu bosqichda olingan ilmiy natijalar ta’lim amaliyotiga joriy etiladi, pedagogik faoliyat mazmuni va metodlari takomillashtiriladi. Tasviriy san’at ta’limida mazkur jarayon ilg‘or tajribalarni ommalashtirish, uslubiy tavsiyalar ishlab chiqish va pedagogik faoliyatni doimiy ravishda rivojlantirishni nazarda tutadi.

Shu sabab, ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlari o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning izchil va tizimli amalga oshirilishi tasviriy san’at ta’limida pedagog faoliyatining samaradorligini ta’minlaydi hamda ilmiy asoslangan ta’lim jarayonini shakllantirishga xizmat qiladi.

2.3 § Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash va tahlil qilish

Ilmiy-pedagogik ishning samaradorligi uning natijalarini xolis, tizimli va ilmiy asoslangan holda baholash hamda chuqur tahlil qilish orqali aniqlanadi. Tasviriy san’at ta’limida pedagogik faoliyat natijalarini baholash jarayoni nafaqat o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini, balki pedagog qo‘llagan metodlar, shakllar va texnologiyalarning samaradorligini ham qamrab oladi. Shu bois mazkur jarayon ilmiy-pedagogik ishning ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholashning maqsadi va ahamiyati.

Natijalarni baholashning asosiy maqsadi – ilmiy-pedagogik ish jarayonida qo‘yilgan maqsad va vazifalarning qay darajada amalga oshirilganini aniqlash, ta’lim jarayoni samaradorligini baholash hamda pedagogik faoliyatni takomillashtirish uchun zarur xulosalar chiqarishdan iborat. Tasviriy san’at ta’limida mazkur maqsad o‘quvchilarda badiiy tafakkur, estetik idrok, ijodiy faollik va amaliy ko‘nikmalarning rivojlanish darajasini belgilash orqali namoyon bo‘ladi.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash ta’lim sifati ustidan monitoring olib borish, ilg‘or pedagogik tajribalarni aniqlash va ularni ommalashtirishga xizmat qiladi.

Baholash mezonlari va ko‘rsatkichlari.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash aniq belgilangan mezon va ko‘rsatkichlar asosida amalga oshirilishi lozim. Ushbu mezonlar ta’lim maqsadlari, fan xususiyatlari va o‘quvchilarning yosh imkoniyatlarini inobatga olgan holda ishlab chiqiladi. Tasviriy san’at ta’limida baholash quyidagi asosiy mezonlar orqali amalga oshirilishi mumkin:

– o‘quvchilarning nazariy bilimlar darajasi;

– amaliy ko‘nikma va malakalarning shakllanganlik darajasi;

– ijodiy faollik va mustaqil fikrlash qobiliyati;

– badiiy-estetik did va vizual tafakkurning rivojlanishi;

– pedagog qo‘llagan metod va usullarning samaradorligi.

Ushbu mezonlar pedagogik ish natijalarini sifat va miqdor jihatdan baholash imkonini beradi.

2.3-jadval.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash mezonlari va ko‘rsatkichlari

Baholash mezonlari	Asosiy ko‘rsatkichlar	Baholash usuli
Nazariy bilim darajasi	Tushuncha, atama, nazariy bilim	Test, savol-javob
Amaliy ko‘nikmalar	Tasviriy ishlarni bajarish sifati	Amaliy ishlar tahlili
Ijodiy faollik	Mustaqil g‘oya, original yondashuv	Ijodiy ishlar, portfolio
Badiiy-estetik did	Kompozitsiya, rang hissi	Ekspert bahosi
Pedagogik metod samaradorligi	Metod va texnologiya natijasi	Kuzatuv, tahlil

2.3-jadvalda ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholashda qo‘llaniladigan asosiy mezonlar, ularning ko‘rsatkichlari va baholash usullari tizimli ravishda yoritilgan.

Natijalarni tahlil qilish usullari.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini tahlil qilish jarayoni turli ilmiy usullar asosida amalga oshiriladi. Mazkur usullar olingan

ma’lumotlarni chuqur o‘rganish, taqqoslash va umumlashtirishga xizmat qiladi. Tasviriy san’at ta’limida quyidagi tahlil usullari keng qo‘llaniladi:

– pedagogik kuzatuv va uning natijalarini tahlil qilish;

– o‘quvchilar ishlarini taqqoslama tahlil qilish;

– test, so‘rovnoma va anketa natijalarini o‘rganish;

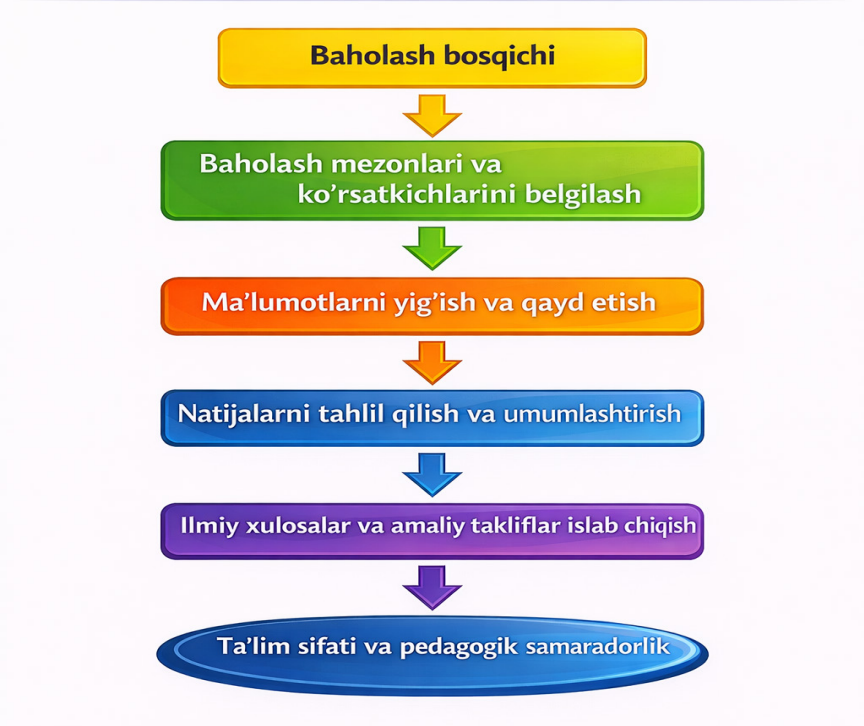
– pedagogik eksperiment natijalarini tahlil qilish;

– sifatli tahlil (ijodiy ishlar, portfolio, loyihalar).

Tahlil jarayonida olingan natijalar ilmiy asosda umumlashtirilib, pedagogik faoliyat samaradorligi haqida xulosalar chiqariladi.

2.3-diagramma.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash va tahlil qilish bosqichlari

Mazkur 2.3-diagramma ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash, tahlil qilish va umumlashtirish jarayonining izchil bosqichlarini aks ettiradi.

Natijalarni umumlashtirish va ilmiy xulosalar.

Natijalarni tahlil qilishdan keyin ularni umumlashtirish

bosqichi amalga oshiriladi. Bu bosqichda pedagog ilmiy-pedagogik ishning umumiy samaradorligini belgilaydi, aniqlangan yutuq va kamchiliklarni qayd etadi hamda ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy xulosalar ishlab chiqadi. Tasviriy san'at ta'limida ushbu xulosalar o'quv mashg'ulotlarini yanada samarali tashkil etish, innovatsion metodlarni joriy etish va pedagogik mahoratni oshirishga xizmat qiladi.

Shu tariqa, ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash va tahlil qilish jarayoni pedagog faoliyatini ilmiy asosda rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish hamda tasviriy san'at ta'limida barqaror ijobiy natijalarga erishishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

II-BOB BO'YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA

Mazkur bobda tasviriy san'at ta'limi tizimida ilmiy-pedagogik faoliyatni tashkil etish metodikasining asosiy jihatlari ilmiy-nazariy va amaliy nuqtai nazardan atroflicha tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik ish pedagog faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi sifatida qaralib, uning ta'lim sifatini oshirish, ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish va pedagogik jarayon samaradorligini ta'minlashdagi o'rni asoslab berildi.

Bobning 2.1-paragrafida ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmuni ochib berildi. Unda ilmiy-pedagogik faoliyat ta'lim jarayonini ilmiy asosda takomillashtirishga, pedagogning kasbiy rivojlanishiga hamda o'quvchilarda barqaror bilim, amaliy ko'nikma va ijodiy tafakkurni shakllantirishga qaratilgan tizimli faoliyat ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi. Ilmiy-pedagogik ish mazmunining ta'lim maqsadlari, metodlari va natijalari bilan uzviy bog'liq ekanligi ko'rsatib berildi.

2.2-paragrafda ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlari tahlil qilindi. Ushbu jarayonning rejalashtirish, amalga oshirish, tahlil qilish, joriy etish va takomillashtirish kabi izchil bosqichlarda tashkil etilishi ta'lim jarayoni samaradorligini ta'minlashning muhim sharti ekanligi aniqlandi. Tasviriy san'at ta'limida ilmiy-pedagogik ishni bosqichma-bosqich amalga oshirish pedagogik faoliyatni tizimli, maqsadga yo'naltirilgan va natijaviy holda tashkil etish imkonini berishi isbotlandi.

2.3-paragrafda ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash va tahlil qilish masalalari yoritildi. Baholash jarayonida aniq mezon va

koʻrsatkichlarga tayanish, olingan natijalarni sifat va miqdor jihatdan tahlil qilish hamda ilmiy xulosalar chiqarish pedagogik faoliyatni takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etishi asoslandi. Tasviriy san'at ta'limida natijalarni baholash nafaqat oʻquvchilarning bilim va koʻnikmalarini, balki pedagog qoʻllagan metod va texnologiyalarning samaradorligini ham aniqlash imkonini berishi ta'kidlandi.

Umuman olganda, II-bobda amalga oshirilgan tahlillar shuni koʻrsatadiki, ilmiy-pedagogik faoliyatni maqsadli, rejali va tizimli tashkil etish tasviriy san'at ta'limi samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ilmiy-pedagogik ishning toʻgʻri yoʻlga qoʻyilishi pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlarni joriy etish, ilgʻor tajribalarni ommalashtirish va ta'lim sifatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur bobda bayon etilgan ilmiy xulosalar keyingi boblarda tasviriy san'at ta'limida ilmiy-pedagogik faoliyatni amaliy jihatdan takomillashtirish, samarali metod va modellarni joriy etishga qaratilgan tadqiqotlar uchun mustahkam nazariy-metodik asos boʻlib xizmat qiladi.

III-BOB. ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINI TASHKIL ETISH METODIKASI

Hozirgi zamon ta’lim tizimida pedagog faoliyati faqat o‘qitish va tarbiya berish bilan cheklanib qolmasdan, ilmiy-tadqiqot ishlarini tizimli va maqsadli tashkil etishni ham talab etmoqda. Ayniqsa, tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy-tadqiqot faoliyati pedagogning kasbiy rivojlanishi, ta’lim mazmunini takomillashtirish va innovatsion pedagogik yondashuvlarni joriy etishning muhim omili sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bois ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish metodikasini ilmiy jihatdan asoslash zamonaviy ta’lim amaliyoti uchun dolzarb ahamiyat kasb etadi. Chunonchi, mazkur jarayonni tizimli tashkil etish pedagogik faoliyatning samaradorligini oshirish, ta’lim sifatini yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish uchun muhim shart hisoblanadi.

II-bobda ilmiy-pedagogik faoliyatni tashkil etish metodikasi, uning maqsadi, vazifalari, rejalashtirish bosqichlari hamda natijalarini baholash masalalari atroflicha tahlil qilingan edi. Ushbu tahlillar mantiqiy davom ettirilib, pedagogik faoliyatning ilmiy-tadqiqot yo‘nalishini qanday tashkil etish, tadqiqot jarayonini qanday rejalashtirish va uni amaliy natijalarga yo‘naltirish masalalarini chuqur o‘rganish zaruratini keltirib chiqaradi. Shu ma’noda, III-bob ilmiy-pedagogik faoliyatdan ilmiy-tadqiqot faoliyatiga o‘tishni ta’minlovchi muhim konseptual bosqich hisoblanadi hamda oldingi boblarda shakllangan nazariy va metodik qarashlarni amaliyotda qo‘llash imkonini beradi.

Ilmiy-tadqiqot faoliyati pedagogdan yuqori darajadagi ilmiy tafakkur, tahlil qilish qobiliyati, metodologik madaniyat va ijodiy yondashuvni talab qiladi. Tasviriy san’at ta’limida bu faoliyat o‘quv-tarbiya jarayonini ilmiy jihatdan o‘rganish, pedagogik muammolarni aniqlash, ularni hal etishga qaratilgan ilmiy gipotezalar ishlab chiqish va amaliyotda sinovdan o‘tkazish orqali namoyon bo‘ladi. Shu bilan birga, ilmiy-tadqiqot ishlari pedagogik tajribani umumlashtirish, ilg‘or ish usullarini aniqlash va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish imkonini beradi.

Mazkur bobda ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish

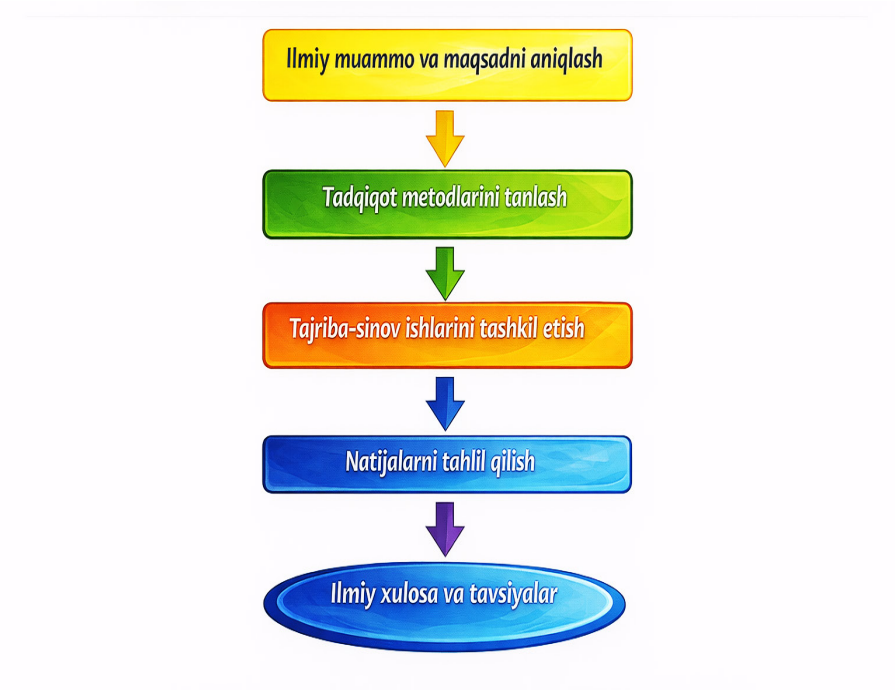
metodikasining asosiy jihatlari – tadqiqot maqsadi va vazifalarini belgilash, ilmiy muammo va gipotezalarni shakllantirish, tadqiqot metodlarini tanlash, tajriba-sinov ishlarini o‘tkazish hamda natijalarni tahlil qilish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan yoritiladi. Bob mazmuni tasviriy san’at ta’limi xususiyatlarini hisobga olgan holda, pedagogning ilmiy-tadqiqot faoliyatini samarali tashkil etishga qaratilgan tizimli yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi.

III-bob quyidagi paragraflar orqali izchil yoritilishi nazarda tutiladi:

– Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash va metodologik asoslash;
– Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari;
– Ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish.

3.1-diagramma.

Ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning umumiy modeli

Mazkur 3.1-diagramma ilmiy-tadqiqot faoliyatining asosiy bosqichlarini ketma-ketlikda aks ettirib, tadqiqot jarayonining mantiqiy izchilligini ta’minlaydi.

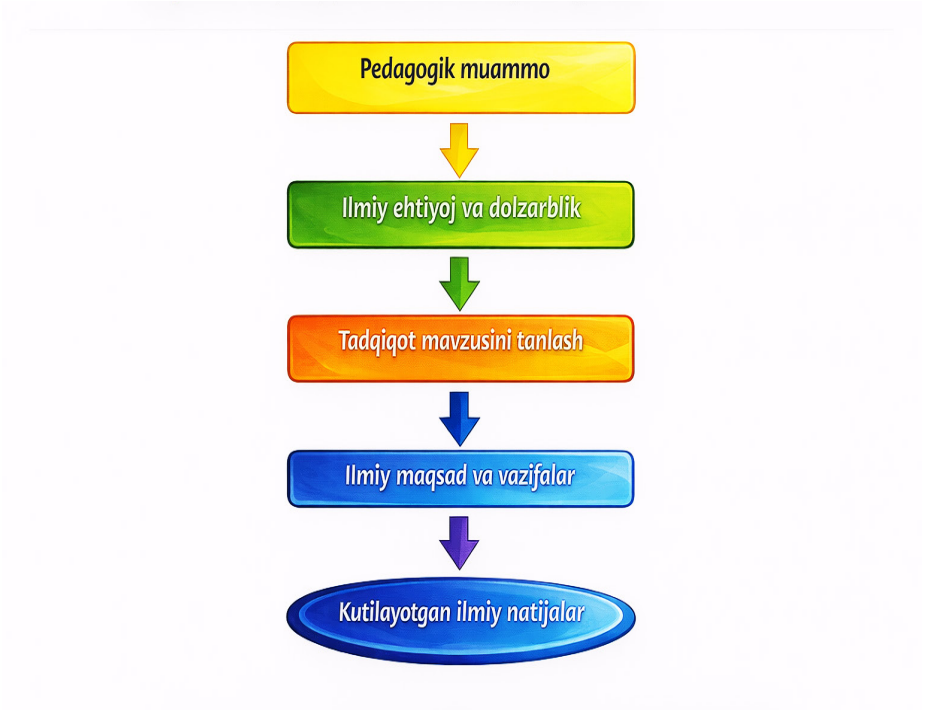
Shu tariqa, mazkur bob tasviriy san’at ta’limida ilmiy-pedagogik faoliyatni tizimli tashkil etishga xizmat qilib, pedagogning kasbiy kamoloti va ilmiy-tadqiqot salohiyatini izchil rivojlantirishga zamin yaratadi

3.1 § Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash va metodologik asoslash

Ilmiy-tadqiqot faoliyati samaradorligi, avvalo, tadqiqot mavzusining to‘g‘ri tanlanishi va uning mustahkam metodologik asoslarga tayanish darajasi bilan belgilanadi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash pedagogik amaliyotda mavjud muammolarni aniqlash, ularni ilmiy jihatdan hal etish hamda ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan innovatsion yechimlarni ishlab chiqishni taqozo etadi. Shu bois, mazkur jarayon ilmiy-tadqiqot faoliyatining eng muhim va mas’uliyatli bosqichlaridan biri hisoblanadi.

3.2-diagramma.

Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlashning mantiqiy modeli

Mazkur 3.2-diagramma ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash jarayonining mantiqiy izchilligini hamda uning pedagogik ehtiyojlar bilan bog‘liqligini aks ettiradi.

Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlashning asosiy mezonlari.

Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlashda qator ilmiy va amaliy mezonlarga tayanish zarur. Birinchi navbatda, mavzuning dolzarbligi muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot mavzusi zamonaviy ta’lim islohotlari, tasviriy san’at ta’limi rivoji va pedagogik amaliyot ehtiyojlariga javob berishi lozim. Shu bilan birga, mavzu ilmiy jihatdan yetarlicha o‘rganilmagan yoki yangi yondashuvni talab qiladigan masalalarni

qamrab olishi maqsadga muvofiqdir.

Ikkinchi muhim mezon – mavzuning ilmiy yangiligi. Tadqiqot ilmiy adabiyotlarda mavjud qarashlarni takrorlamasdan, yangi g‘oya, konsepsiya yoki metodik yondashuvni ilgari surishi zarur. Tasviriy san’at ta’limida bu yangi pedagogik texnologiyalar, zamonaviy vizual vositalar yoki fanlararo integratsiya masalalari bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin.

Uchinchi mezon – mavzuning amaliy ahamiyati. Tanlangan tadqiqot mavzusi ta’lim amaliyotida qo‘llanilishi, o‘qituvchilar faoliyatini takomillashtirishi va o‘quvchilar ta’lim natijalarini yaxshilashi kerak. Shu nuqtai nazardan, mavzu pedagogik amaliyot bilan uzviy bog‘liq bo‘lishi talab etiladi.

3.1-jadval.

Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash mezonlari

Mezon turi	Mazmuni	Amaliy ahamiyati
Dolzarblik	Zamonaviy ta’lim ehtiyojlariga mosligi	Ta’lim sifatini oshirish
Ilmiy yangilik	Yangi g‘oya va yondashuvlar	Ilmiy qiymatni belgilaydi
Amaliy ahamiyat	Ta’lim jarayonida qo‘llanilishi	Pedagogik samaradorlik
Metodologik asos	Ilmiy yondashuvlarning mavjudligi	Tadqiqot ishonchliligi

3.1-jadvalda ilmiy tadqiqot mavzusini tanlashda e’tiborga olinadigan asosiy mezonlar va ularning amaliy ahamiyati tizimli ravishda aks ettirilgan.

Ilmiy tadqiqot mavzusini asoslash jarayoni.

Tadqiqot mavzusini asoslash jarayoni uning dolzarbligi, ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyatini ilmiy dalillar asosida ochib berishni o‘z ichiga oladi. Bu jarayonda mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy manbalar tahlil qilinadi, mavjud tadqiqot natijalari umumlashtiriladi va hal etilmagan masalalar aniqlanadi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida bunday tahlil pedagogik amaliyotda uchraydigan muammolarni ilmiy asosda yoritish imkonini beradi.

Mavzuni asoslashda tadqiqot ob’ekti va predmetini aniq belgilash muhim ahamiyatga ega. Ob’ekt ta’lim jarayonining umumiy sohasini ifodalasa, predmet mazkur jarayonda o‘rganilayotgan aniq pedagogik hodisa yoki munosabatlarni qamrab oladi. Ushbu aniqlik tadqiqotning metodologik yo‘nalishini belgilashga xizmat qiladi.

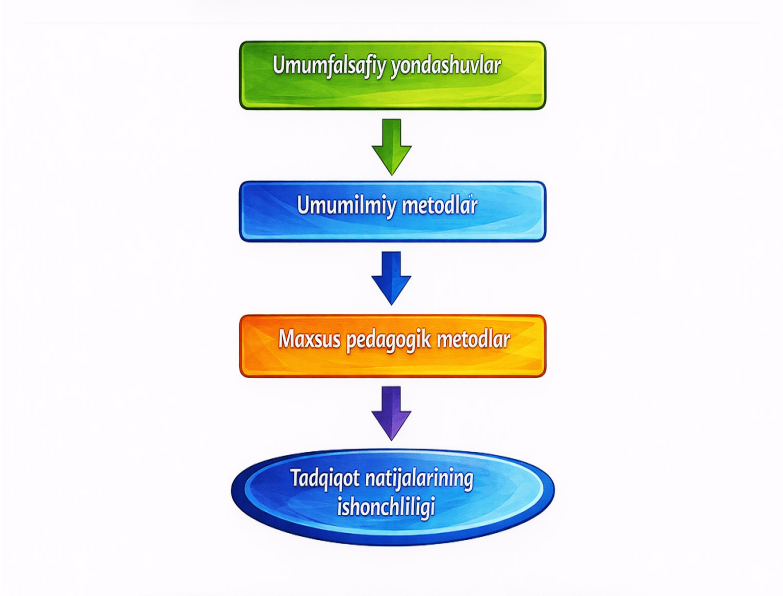
Metodologik asoslashning mazmuni.

Ilmiy tadqiqotni metodologik asoslash tadqiqotning nazariy poydevorini yaratishga qaratilgan bo‘lib, u umumfalsafiy, umumilmiy va maxsus pedagogik metodlarga tayanadi. Umumfalsafiy darajada tadqiqot dialektik yondashuv, tizimlilik va rivojlanish tamoyillariga asoslanadi. Bu yondashuvlar pedagogik jarayonlarni uzluksiz, dinamik va o‘zaro bog‘liq holda o‘rganish imkonini beradi.

Umumilmiy darajada tahlil, sintez, induksiya va deduksiya kabi metodlar qo‘llanilib, tadqiqot muammosi atroflicha o‘rganiladi. Maxsus pedagogik darajada esa kuzatuv, suhbat, anketalash, pedagogik eksperiment va tajriba-sinov ishlari asosiy tadqiqot usullari sifatida namoyon bo‘ladi. Tasviriy san’at ta’limida bu usullar ijodiy ishlar, portfolio tahlili va vizual materiallarni o‘rganish bilan boyitiladi.

3.3-diagramma.

Ilmiy tadqiqotning metodologik asoslari

3.3-diagrammada ilmiy tadqiqot metodologiyasining bosqichma-bosqich tuzilishi va ularning o‘zaro bog‘liqligi aks ettirilgan.

Metodologik asoslashning ahamiyati.

Metodologik asoslangan tadqiqot ilmiy natijalarning ishonchliligi va xolisligini ta’minlaydi. U tadqiqot jarayonini izchil va mantiqiy ravishda tashkil etish, olingan ma’lumotlarni to‘g‘ri tahlil qilish va umumlashtirish imkonini beradi. Tasviriy san’at ta’limida metodologik asoslash pedagogik tadqiqotlarning amaliy ahamiyatini

oshirib, ularni ta’lim jarayoniga samarali joriy etishga xizmat qiladi.

Shu tariqa, ilmiy tadqiqot mavzusini to‘g‘ri tanlash va uni metodologik jihatdan asoslash ilmiy-tadqiqot faoliyatining muvaffaqiyatini belgilaydigan asosiy omillardan biri bo‘lib, bunda tadqiqotning ilmiy asoslanganligi, mantiqiy izchilligi va amaliy ahamiyati ta’minlanadi, keyingi paragraflarda yoritiladigan tadqiqot jarayonini rejalashtirish va amalga oshirish uchun mustahkam nazariy-metodik poydevor vazifasini bajaradi.

3.2 § Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari

Ilmiy-tadqiqot ishining samaradorligi, uning ilmiy asoslangan, izchil va tizimli ravishda amalga oshirilishi bilan belgilanadi. Tadqiqot jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish ilmiy maqsad va vazifalarga erishish, tadqiqot natijalarining ishonchliligi hamda amaliy ahamiyatini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish jarayoni pedagogik amaliyotning o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda rejalashtirilishi lozim.

3.4-diagramma.

Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari

Mazkur 3.4-diagramma ilmiy-tadqiqot ishining asosiy bosqichlarini izchil ravishda ifodalaydi hamda har bir bosqichning o‘zaro uzviy bog‘liqligini ko‘rsatadi.

Tadqiqotga tayyorgarlik bosqichi.

Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirishning dastlabki bosqichi

tayyorgarlik bosqichi hisoblanadi. Bu bosqichda tadqiqot mavzusi aniqlanadi, uning dolzarbligi, ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyati asoslanadi. Shuningdek, tadqiqot ob'ekti va predmeti belgilab olinib, asosiy maqsad va vazifalar shakllantiriladi. Tasviriy san'at ta'limida mazkur bosqich pedagogik amaliyotda mavjud muammolarni chuqur tahlil qilish va ularni ilmiy yechimini topishga qaratilgan bo'ladi.

Tayyorgarlik bosqichida ilmiy adabiyotlar, me'yoriy-huquqiy hujjatlar va ilg'or pedagogik tajribalar o'rganilib, tadqiqotning metodologik asoslari ishlab chiqiladi. Bu jarayon tadqiqotning keyingi bosqichlari uchun mustahkam ilmiy poydevor yaratadi.

3.2-jadval.

Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari va mazmuni

Bosqich	Asosiy mazmun	Kutilgan natija
Tayyorgarlik	Muammoni aniqlash, adabiyot tahlili	Tadqiqot konsepsiyasi
Rejalashtirish	Gipoteza, metodlar, reja	Aniq tadqiqot dasturi
Tajriba-sinov	Eksperiment, kuzatuv	Amaliy ma'lumotlar
Tahlil va umumlashtirish	Tahlil, taqqoslash	Ilmiy xulosalar
Joriy etish	Metodik tavsiyalar	Amaliy samaradorlik

3.2-jadvalda ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari, ularning mazmuni va natijalari tizimli ravishda ifodalangan.

Tadqiqotni rejalashtirish bosqichi.

Rejalashtirish bosqichida tadqiqotning tuzilishi, mazmuni va amalga oshirish ketma-ketligi aniq belgilanadi. Bu bosqichda ilmiy gipoteza shakllantiriladi, tadqiqot metodlari tanlanadi va tajriba-sinov ishlarining dasturi ishlab chiqiladi. Tasviriy san'at ta'limida tadqiqot metodlarini tanlashda fanning ijodiy xususiyatlari, o'quvchilarning yosh imkoniyatlari va ta'lim sharoiti inobatga olinadi.

Rejalashtirish bosqichida tadqiqot ishlarining kalendar rejasi tuzilib, har bir bosqich uchun kutilgan natijalar va baholash mezonlari belgilab qo'yiladi. Bu tadqiqot jarayonini maqsadga muvofiq va samarali tashkil etish imkonini beradi.

Tajriba-sinov ishlarini amalga oshirish bosqichi.

Tadqiqot ishining asosiy qismi tajriba-sinov ishlarini amalga oshirish bosqichida bajariladi. Bu bosqichda tadqiqot rejasiga

muvofiq pedagogik eksperimentlar o‘tkaziladi, tanlangan metod va usullar amaliyotda sinovdan o‘tkaziladi. Tasviriy san’at ta’limida tajriba-sinov ishlari ijodiy mashg‘ulotlar, amaliy ishlar, vizual materiallar bilan ishlash va kuzatuvlar orqali amalga oshiriladi.

Mazkur bosqichda olingan ma’lumotlar tizimli ravishda yig‘iladi, qayd etiladi va dastlabki tahlil qilinadi. Pedagogik eksperiment natijalari tadqiqot gipotezasining to‘g‘riligi yoki noto‘g‘riligini aniqlash imkonini beradi.

Natijalarni tahlil qilish va umumlashtirish bosqichi.

Tajriba-sinov ishlari yakunlangandan keyin olingan natijalarni tahlil qilish va umumlashtirish bosqichi amalga oshiriladi. Bu bosqichda yig‘ilgan ma’lumotlar sifat va miqdor jihatdan tahlil qilinadi, tadqiqot maqsad va vazifalari bilan taqqoslanadi. Tasviriy san’at ta’limida tahlil jarayoni o‘quvchilarning ijodiy ishlari, amaliy ko‘nikmalari va ta’lim natijalarining rivojlanish dinamikasini o‘rganish orqali amalga oshiriladi.

Natijalarni umumlashtirish orqali ilmiy xulosalar chiqarilib, tadqiqot gipotezasi tasdiqlanadi yoki rad etiladi. Shuningdek, tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati asoslab beriladi.

Natijalarni joriy etish va tarqatish bosqichi.

Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirishning yakuniy bosqichi olingan natijalarni ta’lim amaliyotiga joriy etish va tarqatish bilan bog‘liq. Bu bosqichda tadqiqot natijalari asosida uslubiy tavsiyalar, o‘quv-metodik qo‘llanmalar ishlab chiqiladi hamda ilg‘or pedagogik tajribalar ommalashtiriladi. Tasviriy san’at ta’limida mazkur jarayon ta’lim sifatini oshirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va pedagogik faoliyatni takomillashtirishga xizmat qiladi.

SHu tariqa, ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlarining izchil va tizimli tashkil etilishi tadqiqot natijalarining ishonchliligi, ilmiy asoslanganligi va amaliy ahamiyatini ta’minlaydi hamda tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ilmiy-tadqiqot ishini bosqichma-bosqich va tizimli tashkil etish pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish, ta’lim sifatini yaxshilash hamda ilmiy yangiliklarni amaliyotga tatbiq etishdagi ahamiyati katta.

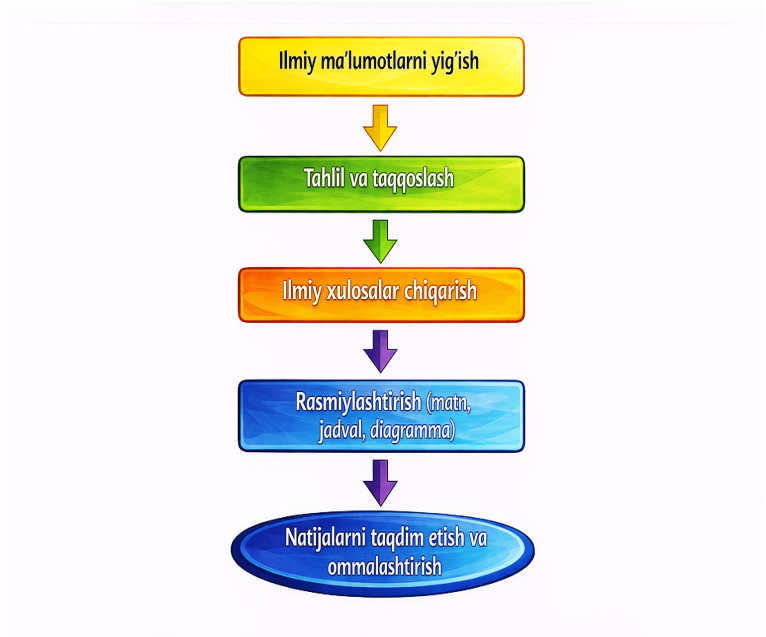
3.3 § Ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish

Ilmiy-tadqiqot faoliyatining yakuniy va eng mas’uliyatli bosqichlaridan biri ilmiy natijalarni tahlil qilish va ularni belgilangan ilmiy talablar asosida rasmiylashtirishdan iborat. Mazkur bosqich

tadqiqot jarayonida olingan ma’lumotlarning ilmiy qiymatini aniqlash, tadqiqot maqsad va vazifalarining qay darajada amalga oshirilganini baholash hamda tadqiqot natijalarini keng ilmiy jamoatchilikka taqdim etish imkonini beradi. Ayniqsa, tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish pedagogik amaliyot bilan ilmiy nazariya o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

3.5-diagramma.

Ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish jarayoni

Mazkur 3.5-diagramma ilmiy natijalarni tahlil qilish, umumlashtirish va rasmiylashtirish jarayonining bosqichma-bosqich amalga oshirilishini ifodalaydi.

Ilmiy natijalarni tahlil qilishning mazmuni va ahamiyati.

Ilmiy natijalarni tahlil qilish jarayoni tadqiqot davomida yig‘ilgan ma’lumotlarni tizimli, xolis va ilmiy asosda o‘rganishni o‘z ichiga oladi. Bu jarayonda tadqiqot natijalari qo‘yilgan gipoteza, maqsad va vazifalar bilan taqqoslanadi hamda olingan ma’lumotlarning ishonchliligi aniqlanadi. Tasviriy san’at ta’limida tahlil qilish jarayoni o‘quvchilarning ijodiy ishlari, amaliy ko‘nikmalari, estetik tafakkuri va ta’lim natijalarining rivojlanish dinamikasini o‘rganish orqali amalga oshiriladi.

Ilmiy natijalarni tahlil qilish orqali tadqiqotda qo‘llanilgan metod va usullarning samaradorligi baholanadi, pedagogik jarayonda yuzaga kelgan o‘zgarishlar ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Bu esa tadqiqotning ilmiy ahamiyatini belgilashda asosiy mezon hisoblanadi.

3.3-jadval.

Ilmiy natijalarni baholash mezonlari

Baholash yo‘nalishi	Asosiy ko‘rsatkichlar	Baholash usuli
Ilmiy yangilik	Yangi g‘oya va yechimlar	Ilmiy tahlil
Amaliy ahamiyat	Ta’limga joriy etilishi	Kuzatuv, tajriba
Metodik asoslanganlik	Ilmiy yondashuvlar	Ekspert bahosi
Tahlil darajasi	Xulosa va umumlashtirish	Solishtirish
Natijaning ishonchliligi	Dalillar, faktlar	Nazorat va monitoring

3.3-jadvalda ilmiy natijalarni baholashda asosiy mezonlar va ularni aniqlash usullari tizimli ravishda aks ettirilgan.

Ilmiy natijalarni umumlashtirish va xulosalar chiqarish.

Tahlil jarayonidan so‘ng ilmiy natijalarni umumlashtirish amalga oshiriladi. Umumlashtirish tadqiqot jarayonida olingan alohida ma’lumotlarni yaxlit tizimga keltirish, ular asosida ilmiy xulosalar chiqarishni nazarda tutadi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida umumlashtirish orqali pedagogik tajribaning samarali jihatlari, innovatsion yondashuvlar va metodik yechimlar aniqlanadi.

Ilmiy xulosalar tadqiqotning ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyatini ochib beradi hamda keyingi tadqiqotlar uchun nazariy-metodik asos bo‘lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, ushbu xulosalar ta’lim amaliyotini takomillashtirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga zamin yaratadi.

Ilmiy natijalarni rasmiylashtirishga qo‘yiladigan talablar.

Ilmiy natijalarni rasmiylashtirish tadqiqot ishining ilmiy saviyasini belgilab beruvchi muhim omil hisoblanadi. Rasmiylashtirish jarayonida ilmiy uslub, mantiqiy izchillik, terminologik aniqlik va me’yoriy talablarga rioya qilinishi lozim. Ilmiy matn aniq, qisqa va tushunarli tilda bayon qilinib, barcha xulosa va tavsiyalar dalillarga asoslangan bo‘lishi shart.

Tadqiqot natijalari quyidagi shakllarda rasmiylashtirilishi mumkin:

– ilmiy maqolalar va tezislar;

– dissertatsiya yoki bitiruv malakaviy ishlar;

– o‘quv-metodik qo‘llanmalar va tavsiyalar;

– ilmiy-amaliy anjuman materiallari.

Tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy natijalarni rasmiylashtirishda vizual materiallar, jadvallar, diagrammalar va o‘quvchilar ijodiy

ishlari tahlilidan foydalanish tadqiqotning amaliy qiymatini oshiradi.

Ilmiy natijalarni taqdim etish va ommalashtirish.

Ilmiy natijalarni rasmiylashtirish bilan bir qatorda ularni ilmiy jamoatchilikka taqdim etish va ommalashtirish ham muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon tadqiqot natijalarini ta'lim amaliyotiga joriy etish, ilg'or tajribalarni tarqatish va pedagogik faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ilmiy natijalarni konferensiya, seminar, nashrlar va elektron platformalar orqali taqdim etish tasviriy san'at ta'limi sohasida ilmiy muloqotni rivojlantiradi.

Shu tariqa, ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish ilmiy-tadqiqot faoliyatining yakuniy va hal qiluvchi bosqichi bo'lib, tadqiqot ishining ilmiy yangiligi, amaliy ahamiyati va jamiyat uchun foydali natijalarini aniq ifodalash imkonini beradi. Shuningdek, ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish jarayoni tadqiqotning ilmiy qiymatini oshirish, uni ta'lim amaliyotiga joriy etish va pedagogik faoliyat samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

III-BOB BO'YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA

Mazkur bobda tasviriy san'at ta'limi sohasida ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish metodikasi nazariy va amaliy jihatdan tizimli ravishda tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida ilmiy-tadqiqot faoliyati pedagog kasbiy faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi ekanligi, uning ta'lim mazmunini takomillashtirish, pedagogik amaliyotni ilmiy asosda rivojlantirish hamda innovatsion yondashuvlarni joriy etishdagi o'rni asoslab berildi.

Bobning 3.1-paragrafida ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash va uni metodologik asoslash masalalari yoritildi. Unda tadqiqot mavzusining dolzarbligi, ilmiy yangiligi va amaliy ahamiyati ilmiy-tadqiqot ishining samaradorligini belgilaydigan asosiy omillar ekanligi aniqlandi. Shuningdek, metodologik asoslash orqali tadqiqot jarayonining ilmiy yo'nalishi, qo'llaniladigan metod va usullar tizimi hamda tadqiqot natijalarining ishonchliligi ta'minlanishi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

3.2-paragrafda ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari chuqur tahlil qilindi. Tayyorgarlik, rejalashtirish, tajriba-sinov ishlarini o'tkazish, natijalarni tahlil qilish va joriy etish kabi bosqichlarning izchil tashkil etilishi tadqiqot natijalarining ilmiy

asoslanganligi va amaliy qiymatini oshirishi isbotlandi. Tasviriy san’at ta’limida tadqiqot jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish pedagogik faoliyatni tizimli rivojlantirishga xizmat qilishi ta’kidlandi.

3.3-paragrafda ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish masalalari atroflicha yoritildi. Tahlil jarayonida olingan ma’lumotlarni ilmiy jihatdan umumlashtirish, xolis xulosalar chiqarish va tadqiqot natijalarini belgilangan me’yoriy talablar asosida rasmiylashtirish ilmiy ishning sifati va ishonchliligini belgilab beruvchi muhim omil ekanligi asoslandi. Shuningdek, ilmiy natijalarni ommalashtirish va ta’lim amaliyotiga joriy etish tasviriy san’at ta’limida ilg‘or pedagogik tajribalarni keng tatbiq etish imkonini yaratishi ta’kidlandi.

Umuman olganda, III-bobda amalga oshirilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ilmiy-tadqiqot faoliyatini maqsadli, metodologik jihatdan asoslangan va bosqichma-bosqich tashkil etish tasviriy san’at ta’limi rivojining muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy-tadqiqot ishlarining samarali tashkil etilishi pedagogik amaliyotda ilmiy yondashuvni mustahkamlash, ta’lim sifatini oshirish hamda innovatsion metodlarni joriy etish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Shu bois mazkur bobda bayon etilgan ilmiy xulosalar tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy-tadqiqot faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan keyingi izlanishlar uchun mustahkam nazariy-metodik asos bo‘lib xizmat qiladi hamda umumiy xulosa va amaliy takliflarni ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

IV-BOB. ILMIY-PEDAGOGIK VA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINING INTEGRATSIYASI

Hozirgi zamon ta’lim tizimida pedagog faoliyatini ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatidan ajratgan holda tasavvur etish mumkin emas. Ta’lim sifatini oshirish, pedagogik jarayonni innovatsion asosda rivojlantirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash vazifalari mazkur ikki faoliyat turining uzviy integratsiyasini taqozo etmoqda. Bunda pedagog faoliyatining samaradorligi faqat bilim berish bilan cheklanmay, balki ilmiy tahlil, ijodiy yondashuv va tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq etish bilan uzviy bog‘liq holda shakllanadi. Ayniqsa, tasviriy san’at ta’limi sohasida pedagogning o‘qituvchilik, ijodiy va ilmiy-tadqiqot faoliyatlari o‘zaro uyg‘un holda tashkil etilgandagina barqaror va samarali natijalarga erishish mumkin.

I–III boblarda tasviriy san’at ta’limida ilmiy-pedagogik faoliyatning nazariy-metodik asoslari, uni tashkil etish bosqichlari hamda ilmiy-tadqiqot faoliyatini amalga oshirish metodikasi atroflicha tahlil qilindi. Ushbu tahlillar pedagogik faoliyat va ilmiy-tadqiqot ishlari o‘rtasidagi chuqur ichki bog‘liqlikni ochib berib, ularni alohida emas, balki yagona tizim sifatida qarash zarurligini ko‘rsatdi. Shu ma’noda, IV-bob avvalgi boblarda shakllantirilgan ilmiy g‘oyalarni integratsiya qilishga qaratilgan mantiqiy yakuniy bosqich hisoblanadi. Unda, ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarining o‘zaro uyg‘unligi tizimli ravishda ochib beriladi hamda ularning ta’lim samaradorligiga ta’siri ilmiy jihatdan asoslanadi.

Ilmiy-pedagogik faoliyat ta’lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, o‘quvchilarda bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga yo‘naltirilgan bo‘lsa, ilmiy-tadqiqot faoliyati ushbu jarayonni chuqur tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni ilmiy yechimlar orqali bartaraf etish imkonini beradi. Bu ikki faoliyatning integratsiyasi pedagogik amaliyotni doimiy ravishda takomillashtirish, innovatsion metod va texnologiyalarni joriy etish

hamda ta’lim sifatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tasviriy san’at ta’limida mazkur integratsiya ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki badiiy ijod, estetik tafakkur va ilmiy tahlilning uyg‘unligi pedagogga ta’lim jarayonini faqat o‘qitish emas, balki ilmiy-ijodiy tadqiqot sifatida tashkil etish imkonini beradi. Chunonchi, ushbu sohada pedagog faoliyati nafaqat ta’lim berish, balki ijodiy jarayonni tashkil etish, estetik tafakkurni rivojlantirish va badiiy tajribani ilmiy jihatdan tahlil qilish bilan uzviy bog‘liqdir. Ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarining uyg‘unligi o‘qituvchiga ta’lim jarayonini refleksiv tahlil qilish, o‘z faoliyatini ilmiy asosda baholash va takomillashtirib borish imkonini yaratadi.

Mazkur bobda ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarini integratsiyalashning nazariy asoslari, amaliy mexanizmlari hamda tasviriy san’at ta’limida ushbu integratsiyani joriy etishning samarali modellari tahlil qilinadi. Bob mazmuni pedagogning kasbiy faoliyatida ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyatni yagona tizim sifatida tashkil etishga qaratilgan ilmiy-metodik yondashuvlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu tariqa, IV-bob tasviriy san’at ta’limida ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarini integratsiyalash orqali ta’lim jarayoni samaradorligini oshirish, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish va ilmiy asoslangan amaliyotni shakllantirish uchun mustahkam nazariy-metodik poydevor yaratadi hamda butun tadqiqot ishining konseptual yakunlanishini ta’minlaydi. Shuningdek, ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatining integratsiyasi pedagogning kasbiy salohiyatini oshirish, ta’lim sifati va samaradorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

4.1 § Ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyat uyg‘unligi

Zamonaviy ta’lim tizimida pedagog faoliyatining samaradorligi ta’lim, ilmiy tadqiqot va ijodiy faoliyatning uzviy uyg‘unligiga bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Ayniqsa, tasviriy san’at ta’limi sohasida ushbu uch yo‘nalishni alohida-alohida emas, balki yagona pedagogik tizim sifatida tashkil etish ta’lim sifatini oshirish, pedagogning kasbiy salohiyatini rivojlantirish va o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini yuksaltirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Bunda ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyat o‘zaro bog‘liq va bir-birini to‘ldiruvchi jarayon

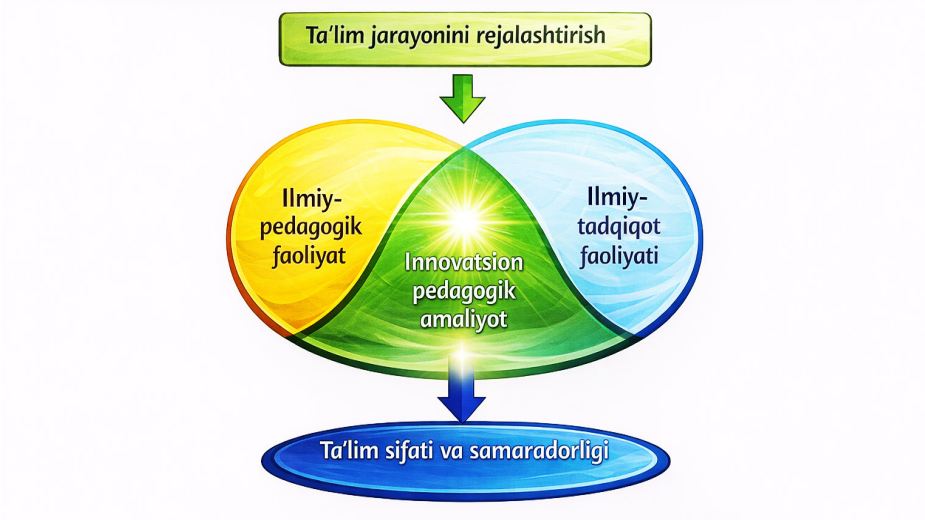
sifatida namoyon bo‘lib, pedagogik jarayonning samaradorligini kompleks ravishda ta’minlaydi.

Masalan, tasviriy san’at fanini o‘qitish jarayonida magistrant dars mavzusini ilmiy tadqiqot ob’ekti sifatida tanlab, uning metodik jihatlarini tahlil qiladi. Dars jarayonida esa ijodiy topshiriqlar orqali o‘quvchilarning vizual tafakkurini rivojlantiradi. Bu jarayonda olingan natijalar ilmiy tahlil qilinib, keyingi pedagogik faoliyatni takomillashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Natija: – nazariya–amaliyot–ijod uyg‘unligi ta’minlanadi.

4.1-diagramma.

Ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyat uyg‘unligi

Mazkur 4.1-diagramma ta’lim, ilmiy-tadqiqot va ijodiy faoliyatning o‘zaro uyg‘unligini hamda ularning pedagogik samaradorlikni oshirishdagi rolini aks ettiradi.

Ta’lim faoliyatining integrativ mazmuni.

Ta’lim faoliyati pedagogik jarayonning asosiy tarkibiy qismi bo‘lib, u o‘quvchilarga bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarni tizimli ravishda yetkazishga qaratilgan. Tasviriy san’at ta’limida ta’lim faoliyati faqat nazariy bilimlarni o‘zlashtirish bilan cheklanib qolmasdan, amaliy mashg‘ulotlar, badiiy tajribalar va ijodiy topshiriqlar orqali o‘quvchilarning estetik tafakkuri va vizual idrokini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, ta’lim faoliyati tadqiqot va ijodiy faoliyat bilan uyg‘un holda tashkil etilganda uning mazmuni yanada boyiydi va samaradorligi ortadi.

Masalan, tasviriy san’at darsida “Kompozitsiya asoslari” mavzusini o‘rganish jarayonida o‘qituvchi nazariy tushunchalarni vizual misollar bilan boyitadi. Shu asosda o‘quvchilar mustaqil ijodiy ish

bajaradi va har bir ish muhokama qilinadi. Bu jarayonda ta’lim (nazariya), tadqiqot (tahlil) va ijod (amaliy ish) o‘zaro bog‘langan holda amalga oshadi.

Ilmiy tadqiqot faoliyatining uyg‘unlashuvi.

Ilmiy tadqiqot faoliyati pedagogik amaliyotni ilmiy jihatdan tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularga asoslangan yechimlar ishlab chiqishga yo‘naltirilgan. Bu jarayon pedagogga o‘z kasbiy tajribasini ilmiy nuqtai nazardan qayta ko‘rib chiqish, innovatsion yondashuvlarni asoslash va ta’lim jarayonini takomillashtirish imkonini beradi. Tasviriy san’at ta’limida tadqiqot faoliyati ta’lim jarayonida qo‘llanilayotgan metod va usullarning samaradorligini baholash, yangi pedagogik yondashuvlarni sinovdan o‘tkazish hamda ta’lim mazmunini takomillashtirish imkonini beradi. Ilmiy tadqiqotning ta’lim faoliyati bilan uyg‘unligi pedagogga o‘z faoliyatini refleksiv tahlil qilish va ilmiy asosda rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

Amaliyotda ko‘p hollarda pedagog o‘quv jarayonida uchrayotgan qiyinchiliklarni kuzatib, ularni tadqiqot mavzusiga aylantiradi. Masalan, o‘quvchilarda obrazli fikrlashning sust rivojlanishi kuzatilganda, pedagog ushbu muammoni tadqiqot ob’ekti sifatida tanlab, metodik yechimlar ishlab chiqadi. Bu esa ta’lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Ijodiy faoliyatning integrativ ahamiyati.

Ijodiy faoliyat tasviriy san’at ta’limining ajralmas qismi bo‘lib, u o‘quvchilar va pedagogning badiiy tafakkuri, estetik didi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ijodiy jarayon ta’lim va tadqiqot faoliyatlari bilan uyg‘unlashgan holda tashkil etilganda, o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoga original yechimlar topish va ijodiy izlanishga intilish kabi muhim sifatlar shakllanadi. Shu bilan birga, pedagog uchun ijodiy faoliyat tadqiqot ob’ekti sifatida xizmat qilib, uning ilmiy tahlili ta’lim mazmunini yanada boyitishga olib keladi.

Masalan, ijodiy topshiriq sifatida o‘quvchilarga muayyan mavzuda kompozitsiya yaratish topshiriladi. Ushbu jarayonda ular mustaqil qaror qabul qiladi, badiiy yechimlarni izlaydi va o‘z fikrini vizual shaklda ifodalaydi. Bu esa ijodiy fikrlash, estetik did va mustaqillikni rivojlantiradi.

Ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyat uyg‘unligining pedagogik

samarasi.

Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyatni uyg‘unlashtirgan holda tashkil etilgan pedagogik jarayon o‘quvchilarning faolligini oshiradi, pedagogning kasbiy mahoratini yuksaltirib, ta’lim sifatining barqaror o‘sishiga xizmat qiladi.

Ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyatning uyg‘unligi pedagogik jarayonda yaxlit tizimni shakllantiradi. Bu tizim o‘quvchilarda bilimlarni chuqur o‘zlashtirish, ijodiy kompetensiyalarni rivojlantirish va ilmiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi. Tasviriy san’at ta’limida mazkur uyg‘unlik pedagogik innovatsiyalarni joriy etish, ilg‘or tajribalarni ommalashtirish va ta’lim sifatini barqaror rivojlantirish imkonini beradi.

Shu tariqa, ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyatning uyg‘unligi tasviriy san’at ta’limida pedagogik faoliyatni samarali tashkil etishning muhim sharti bo‘lib, ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarini integratsiyalashning asosiy mazmunini tashkil etadi hamda keyingi paragraflarda yoritiladigan integrativ modellar va amaliy mexanizmlar uchun nazariy asos vazifasini bajaradi. Bu esa pedagogning kasbiy refleksiyasi, ijodiy faolligi va ilmiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qilib, ta’lim sifatini barqaror oshirishga zamin yaratadi

4.2 § Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish

Zamonaviy ta’lim tizimida ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqot jarayoniga integratsiya qilish ta’lim va tadqiqot faoliyatlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi. Bu jarayon pedagogik amaliyot natijalarini ilmiy tahlil bilan bog‘lash orqali ta’lim sifatini oshirish va innovatsion yechimlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida pedagogik amaliyotda to‘plangan tajriba va natijalarni ilmiy tadqiqotlar bilan uyg‘unlashtirish pedagogik jarayonni ilmiy jihatdan asoslash, innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish va ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Masalan, magistrant tasviriy san’at darslarida o‘quvchilarning kompozitsiyani o‘zlashtirish darajasini kuzatadi. Ushbu kuzatuvlar asosida o‘quvchilarda kompozitsion fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashqlar ishlab chiqiladi. Mazkur mashqlar amaliyotda sinovdan o‘tkazilib, olingan natijalar ilmiy tadqiqot doirasida tahlil qilinadi. Bu jarayon pedagogik amaliyot natijalarini

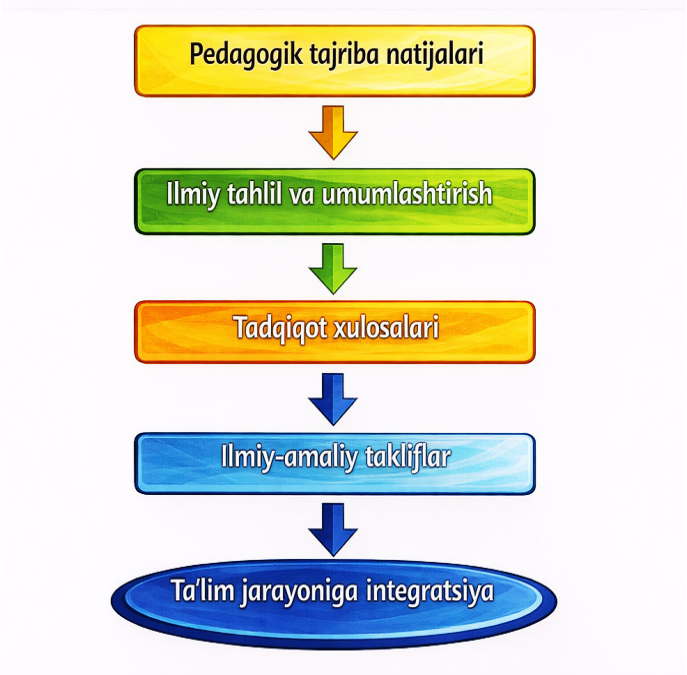
ilmiy tadqiqot bilan uyg‘unlashtirishga xizmat qiladi.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini integratsiya qilishning mohiyati.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish deganda pedagogik faoliyat jarayonida olingan natijalarni ilmiy tahlil qilish, ularni tadqiqot gipotezalari va nazariy modellar bilan bog‘lash hamda ilmiy xulosalar chiqarish jarayoni tushuniladi. Tasviriy san’at ta’limida bunday integratsiya o‘quv jarayonida qo‘llanilayotgan metod va usullarning samaradorligini ilmiy jihatdan baholash, ularni takomillashtirishga qaratilgan ilmiy yechimlarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Tajriba shuni ko‘rsatadiki, pedagog o‘quv jarayonida duch kelgan muammoni tadqiqot mavzusi sifatida belgilaganda, ta’lim jarayoni yanada mazmunli va maqsadli tashkil etiladi. Masalan, o‘quvchilarda rang hissini rivojlantirish muammosi asosida olib borilgan tadqiqot natijalari mashg‘ulot mazmuniga joriy etilganda, o‘quvchilarning ijodiy faolligi sezilarli darajada oshgan.

4.2-diagramma.
Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish modeli

Mazkur 4.2-diagramma pedagogik faoliyat natijalarini ilmiy tadqiqot jarayoniga integratsiyalashning bosqichma-bosqich mexanizmini aks ettiradi.

Integratsiya qilish shakllari va usullari.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish turli shakl va usullar orqali amalga oshirilishi mumkin. Jumladan:

– pedagogik kuzatuv va tajriba natijalarini ilmiy tahlil qilish;

– o‘quvchilar ijodiy ishlari va amaliy faoliyati natijalarini tadqiqot ma’lumotlari sifatida qo‘llash;

– ilmiy-pedagogik eksperiment natijalarini tadqiqot gipotezalari bilan taqqoslash;

– pedagogik amaliyotdan olingan ma’lumotlar asosida ilmiy modellar va konsepsiyalar ishlab chiqish.

Tasviriy san’at ta’limida mazkur usullar ta’lim jarayonining o‘ziga xos ijodiy xususiyatlarini ilmiy jihatdan ochib berishga xizmat qiladi.

Masalan, pedagogik eksperiment jarayonida o‘qituvchi yangi o‘qitish metodikasini qo‘llab, o‘quvchilarning faolligi va qiziqishini tahlil qiladi. Eksperiment natijalari ilmiy jihatdan tahlil qilinib, metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi va keyingi darslarda amaliyotga tatbiq etiladi.

4.1-jadval.

Ilmiy-pedagogik natijalarni tadqiqotga integratsiya qilish usullari

Integratsiya yo‘li	Mazmuni	Kutilgan natija
Kuzatuv va tahlil	Ta’lim jarayonini o‘rganish	Ilmiy xulosalar
Eksperiment	Metod va texnologiyalarni si-novdan o‘tkazish	Amaliy samara
Tahlil va taqqoslash	Ma’lumotlarni umumlashtirish	Nazariy xulosa
Metodik ishlanmalar	Tajribani ommalashtirish	Ta’lim sifatining oshishi

4.1-jadvalda ilmiy-pedagogik natijalarni tadqiqotga integratsiya qilishda qo‘llaniladigan asosiy usullar tizimli ravishda keltirilgan.

Ilmiy tadqiqotda ilmiy-pedagogik natijalardan foydalanishning ahamiyati.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotda qo‘llash tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyatini oshiradi. Bu jarayon tadqiqotning nazariy xulosalarini real pedagogik amaliyot bilan bog‘lash, ilmiy yechimlarning hayotiyligini ta’minlash imkonini beradi. Tasviriy san’at ta’limida pedagogik natijalarni tadqiqotga integratsiya qilish o‘qituvchining kasbiy tajribasini ilmiy asosda umumlashtirish va uni

ta’lim amaliyotiga keng joriy etishga xizmat qiladi.

Integratsiya jarayonida uchraydigan muammolar va ularni hal etish yo‘llari.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish jarayonida qator muammolar yuzaga kelishi mumkin. Jumladan, pedagogik natijalarning tizimlashtirilmaganligi, ilmiy tahlil uchun yetarli ma’lumotlar bazasining yo‘qligi yoki metodologik yondashuvdagi kamchiliklar integratsiya samaradorligini pasaytirishi mumkin. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun pedagogik natijalarni muntazam qayd etish, ularni ilmiy talablar asosida tahlil qilish va tadqiqot metodologiyasini puxta ishlab chiqish zarur.

Ayrim hollarda pedagogik natijalarni tizimlashtirishda qiyinchiliklar yuzaga keladi. Bunday hollarda pedagog tadqiqot kundaligi yuritishi, natijalarni muntazam qayd etishi va ularni tahlil qilib borishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu yondashuv integratsiya jarayonining samaradorligini oshiradi.

Integratsiya natijasida erishiladigan pedagogik samara.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilishda amaliy misollardan foydalanish ta’lim jarayonini hayotiy, tizimli va natijaviy qiladi. Bu esa pedagogning ilmiy tafakkurini rivojlantirish va kasbiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish natijasida pedagogik jarayonning ilmiy asoslangan modeli shakllanadi. Bu model ta’lim jarayonini doimiy ravishda takomillashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ta’lim sifatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. Tasviriy san’at ta’limida mazkur integratsiya pedagogning ilmiy va amaliy faoliyatini uyg‘unlashtirib, uning kasbiy mahoratini yanada oshiradi.

Shu tariqa, ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish tasviriy san’at ta’limida ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarining uzviy bog‘liqligini ta’minlovchi muhim metodik mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi hamda keyingi paragraflarda yoritiladigan integratsiya modellari va amaliy tavsiyalar uchun mustahkam asos yaratadi. Bu jarayon pedagogning ilmiy tafakkurini rivojlantirish, kasbiy faoliyatini refleksiv tahlil qilish va ta’lim amaliyotiga innovatsion yondashuvlarni joriy etish imkonini beradi.

4.3 § Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuv

Hozirgi kunda oliy ta’lim tizimida magistrlik dissertatsiyasiga qo‘yiladigan talablar nafaqat ilmiy tadqiqot natijalarining yangiligi, balki ularning ilmiy-pedagogik, amaliy va ijodiy jihatdan uyg‘un holda bayon etilishini ham taqozo etmoqda. Shu nuqtai nazardan, magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuvni samarali qo‘llash tadqiqot ishining ilmiy saviyasi, amaliy ahamiyati va ta’lim jarayoni bilan bog‘liqligini ta’minlovchi muhim metodologik asos hisoblanadi. Masalan, magistrant tasviriy san’at darslarida o‘quvchilarning kompozitsion fikrlashini rivojlantirish maqsadida amaliy mashg‘ulotlar o‘tkazadi. Ushbu jarayonda olingan natijalar ilmiy tadqiqot doirasida tahlil qilinib, pedagogik xulosalar chiqariladi. Natijada, ilmiy tadqiqot nazariy bilimlar bilan amaliyotni uzviy bog‘lab, ta’lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

Ayniqsa, bu yondashuv magistrantni mustaqil fikrlay oladigan, ilmiy xulosa chiqaradigan va o‘z pedagogik faoliyatini ilmiy asosda baholaydigan mutaxassis sifatida shakllantiradi.

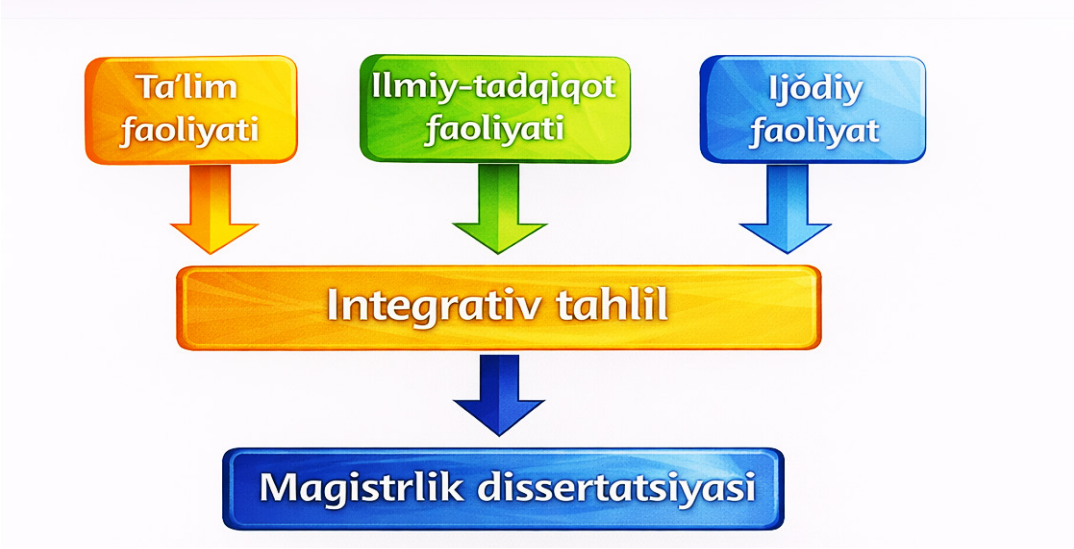
Integrativ yondashuvning mohiyati.

Integrativ yondashuv deganda magistrlik dissertatsiyasida ta’lim, ilmiy-tadqiqot va ijodiy faoliyat natijalarini o‘zaro bog‘liq holda yagona ilmiy tizim sifatida tashkil etish tushuniladi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida bunday yondashuv magistrantning pedagogik amaliyotda to‘plagan tajribasi, ilmiy tadqiqot jarayonida olingan natijalar va ijodiy faoliyat mahsulini bir-biri bilan uyg‘unlashtirib tahlil qilish imkonini beradi. Natijada ta’lim jarayonida nazariy bilimlar amaliyot bilan uyg‘unlashib, o‘quvchilarning ijodiy fikrlashi, mustaqil tahlil qilish qobiliyati va kasbiy kompetensiyalari tizimli ravishda rivojlanadi. Bu esa dissertatsiya mazmunining yaxlitligi va mantiqiy izchilligini ta’minlaydi.

Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, magistrant pedagogik faoliyat davomida yig‘ilgan materiallarni ilmiy tahlilga jalb etganida, tadqiqot natijalari hayotiy va ishonchli bo‘ladi. Masalan, ijodiy mashg‘ulotlarda kuzatilgan o‘quvchi faolligi tadqiqotning empirik asosi sifatida xizmat qilib, ilmiy xulosalarni boyitadi.

4.2-diagramma.

Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuv modeli

Mazkur 4.2-diagramma ta'lim, ilmiy-tadqiqot va ijodiy faoliyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rsatib, magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash jarayonida integrativ yondashuvning bosqichma-bosqich amalga oshirilishini aks ettiradi.

Magistrlik dissertatsiyasida integratsiyaning asosiy yo'nalishlari.

Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuv quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

– ilmiy-pedagogik faoliyat natijalarini tadqiqot ob'ekti sifatida tahlil qilish;

– pedagogik amaliyotda qo'llanilgan metod va texnologiyalarni ilmiy tadqiqot metodlari bilan uyg'unlashtirish;

– ijodiy faoliyat natijalarini ilmiy tahlil ob'ekti sifatida qo'llash;

– tadqiqot natijalarini ta'lim amaliyotiga joriy etishga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tasviriy san'at ta'limida mazkur yo'nalishlar magistrantning kasbiy kompetensiyalarini kompleks ravishda namoyon etishga xizmat qiladi. Masalan, magistrant tadqiqot jarayonida o'quvchilarning ijodiy ishlarini tahlil qilish asosida metodik tavsiyalar ishlab chiqadi. Ushbu tavsiyalar tajriba-sinov mashg'ulotlarida sinovdan o'tkazilib, ularning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslanadi. Integrativ yondashuv magistrantda ilmiy tafakkur, tadqiqotchilik madaniyati va pedagogik refleksiyani shakllantiradi.

Integrativ yondashuvning magistrlik dissertatsiyasi sifatiga ta’siri.

Integrativ yondashuv asosida tayyorlangan dissertatsiyada nazariya, amaliyot va ijodiy faoliyat o‘zaro uyg‘unlashgan holda namoyon bo‘ladi. Bu holat tadqiqot natijalarining ishonchliligini oshiradi va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etishni osonlashtiradi. Integrativ yondashuv asosida tayyorlangan magistrlik dissertatsiyasi ilmiy jihatdan puxta, amaliy jihatdan ahamiyatli va innovatsion xarakterga ega bo‘ladi. Bunday dissertatsiyada nazariya va amaliyot o‘rtasidagi bog‘liqlik aniq ko‘rsatilib, ilmiy xulosalar real pedagogik jarayon bilan asoslanadi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida bu o‘quv mashg‘ulotlarini takomillashtirish, ijodiy faoliyatni rivojlantirish va ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan samarali yechimlarni taklif etish imkonini beradi.

Integrativ yondashuvni amalga oshirishning pedagogik ahamiyati.

Integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan magistrlik dissertatsiyasi nazariya va amaliyot uyg‘unligini ta’minlab, pedagogik tadqiqotlarning ilmiy va amaliy qiymatini oshiradi.

Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuv qo‘llash magistrantda ilmiy tafakkur, tadqiqotchilik madaniyati va pedagogik refleksiyani shakllantirib, uni mustaqil ilmiy qaror qabul qila oladigan, innovatsion yechimlar ishlab chiqishga qodir mutaxassis sifatida tayyorlaydi. Bu yondashuv magistrantni faqat tadqiqotchi emas, balki o‘z pedagogik faoliyatini ilmiy asosda tahlil qila oladigan, innovatsion yechimlar taklif etadigan mutaxassis sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Tasviriy san’at ta’limida esa bu kelgusi pedagog va tadqiqotchilarning kasbiy salohiyatini yuksaltirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu tariqa, magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuv ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarini uyg‘unlashtirishning eng samarali shakllaridan biri bo‘lib, dissertatsiya ishining ilmiy saviyasi, amaliy ahamiyati va ta’lim tizimi uchun foydali natijalarini ta’minlaydi hamda IV-bobda ko‘rib chiqilgan integratsiya masalalarining mantiqiy yakunlanishini ifodalaydi. Bu esa magistrlik dissertatsiyasini nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham qimmatli ilmiy ishga aylantiradi.

IV-BOB BO‘YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA

Mazkur bobda tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarining o‘zaro integratsiyasi nazariy va amaliy jihatdan chuqur tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyatning uyg‘unligi zamonaviy pedagogik faoliyatning asosiy sharti ekanligi ilmiy jihatdan asoslab berildi. Ushbu integratsiya pedagogik jarayonni yaxlit tizim sifatida tashkil etish, ta’lim sifatini oshirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etishga xizmat qilishi aniqlandi. Bu esa zamonaviy pedagogdan nafaqat bilim beruvchi, balki tadqiqotchi va ijodkor sifatida faoliyat yuritishni talab etadi.

Bobning 4.1-paragrafida ta’lim, ilmiy tadqiqot va ijodiy faoliyatning uzviy uyg‘unligi masalasi yoritildi. Unda tasviriy san’at ta’limida pedagog faoliyatining mazkur uch yo‘nalishi bir-birini to‘ldiruvchi va rivojlantiruvchi omillar sifatida qaralishi lozimligi ko‘rsatib berildi. Ta’lim faoliyati ijodiy jarayon bilan boyitilganda, tadqiqot faoliyati esa ta’lim amaliyotiga tayanganda pedagogik jarayon samaradorligi sezilarli darajada oshishi ilmiy dalillar asosida ochib berildi.

4.2-paragrafda ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish mexanizmlari tahlil qilindi. Pedagogik amaliyotda to‘plangan natijalarni ilmiy tadqiqot ma’lumotlari sifatida qo‘llash, ularni metodologik asosda tahlil qilish va umumlashtirish ta’lim jarayonini ilmiy jihatdan takomillashtirishga xizmat qilishi isbotlandi. Tasviriy san’at ta’limida bunday integratsiya ilmiy natijalarning amaliy ahamiyatini oshirish va ilg‘or pedagogik tajribalarni ommalashtirish imkonini berishi ta’kidlandi. Bu jarayonlar o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, 4.1-paragrafda ochib berilgan nazariy asoslar 4.2-paragrafda amaliyot bilan boyitildi.

4.3-paragrafda magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuvning ahamiyati ochib berildi. Integrativ yondashuv asosida tayyorlangan magistrlik dissertatsiyasi ilmiy jihatdan puxta, bo‘lib, ular ta’lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish uchun mustahkam ilmiy zamin yaratadi. Tasviriy san’at ta’limi sohasida bunday yondashuv magistrantlarni ilmiy tafakkurga ega, tadqiqot va pedagogik faoliyatni uyg‘un olib bora oladigan mutaxassis sifatida tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etishi asoslandi.

Umuman olganda, IV-bobda amalga oshirilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarining integratsiyasi tasviriy san’at ta’limi rivojining strategik yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu integratsiya ta’lim jarayonini

ilmiy asosda takomillashtirish, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish va ta'lim sifatini barqaror rivojlantirish uchun mustahkam nazariy-metodik asos yaratadi.

Mazkur bobda shakllantirilgan ilmiy xulosalar butun tadqiqot ishining konseptual yakunlanishini ta'minlab, keyingi umumiy xulosa va amaliy takliflarni ishlab chiqish uchun mustahkam ilmiy poydevor vazifasini bajaradi.

XULOSA VA AMALIY TAVSIYALAR

UMUMIY XULOSA

Mazkur, ilmiy uslubiy qo'llanmada tasviriy san'at ta'limi sohasida ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish, rivojlantirish hamda ularning o'zaro integratsiyasini ta'minlash masalalari kompleks, tizimli va ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan atroflicha tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida zamonaviy ta'lim islohotlari sharoitida pedagog faoliyatining mazmuni va vazifalari tubdan yangilanib, uning ilmiy asoslangan, ijodiy va innovatsion xarakter kasb etayotgani ilmiy jihatdan asoslab berildi. Natijada mazkur qo'llanma nazariya va amaliyotni uyg'unlashtiruvchi yaxlit ilmiy-metodik tizim sifatida shakllandi.

Uslubiy qo'llanmada, tasviriy san'at ta'limida ilmiy-pedagogik faoliyat pedagogning kasbiy rivojlanishini ta'minlovchi, ta'lim sifatini oshirish, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish va ta'lim jarayonini ilmiy asosda modernizatsiya qilishga xizmat qilishi isbotlandi. Ilmiy-pedagogik ishni maqsadli, rejali va tizimli tashkil etish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarda ijodiy tafakkur, estetik did va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish imkoni mavjud ekanligiga aniqlik kiritilgan.

Shu bilan birga, ilmiy-tadqiqot faoliyatini pedagogik amaliyot bilan uyg'un holda tashkil etish ta'lim jarayonini ilmiy asosda tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni innovatsion yechimlar orqali hal etishga xizmat qilishi isbotlandi. Ilmiy tadqiqot mavzusini to'g'ri tanlash, uni metodologik jihatdan asoslash va tadqiqot jarayonini bosqichma-bosqich amalga oshirish tadqiqot natijalarining ishonchliligi va amaliy ahamiyatini ta'minlashi aniqlandi.

Uslubiy qo'llanmada alohida e'tibor ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatlarining integratsiyasi masalasiga qaratildi. Ta'lim,

tadqiqot va ijodiy faoliyatning uyg‘unligi tasviriy san’at ta’limida pedagogik jarayonni yaxlit tizim sifatida tashkil etish imkonini berishi, pedagogik innovatsiyalarni joriy etish va ta’lim sifatini barqaror rivojlantirishga xizmat qilishi ilmiy dalillar asosida yoritildi.

Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlash jarayonida integrativ yondashuvni qo‘llash magistrantlarni ilmiy tafakkurga ega, tadqiqotchilik madaniyati shakllangan, pedagogik amaliyotni ilmiy asosda tahlil qila oladigan mutaxassis sifatida tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Shu tariqa, mazkur uslubiy qo‘llanmada yoritilgan g‘oyalar va xulosalar tasviriy san’at ta’limi sohasida ilmiy-pedagogik va ilmiy-tadqiqot faoliyatini takomillashtirishga xizmat qiladigan yaxlit ilmiy konsepsiyani shakllantirdi.

AMALIY TAKLIFLAR

Uslubiy qo‘llanmada quyidagi amaliy takliflar ishlab chiqildi:

1. Tasviriy san’at ta’limida ilmiy-pedagogik faoliyatni tizimli yo‘lga qo‘yish. OTMlar va ixtisoslashgan san’at maktablarida o‘qituvchilarning ilmiy-pedagogik faoliyatini rejali tashkil etish, ular uchun uslubiy qo‘llanmalar va tavsiyalar ishlab chiqish maqsadga muvofiq;

2. Ilmiy-tadqiqot faoliyatini pedagogik amaliyot bilan uyg‘unlashtirish. Pedagogik tajriba-sinov ishlari natijalarini ilmiy tadqiqotlarda qo‘llash, ilg‘or tajribalarni umumlashtirish va ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmini kuchaytirish lozim;

3. Integrativ yondashuv asosida magistrlar tayyorlash. Magistratura bosqichida magistrlik dissertatsiyalarini tayyorlashda ta’lim, tadqiqot va ijodiy faoliyatni uyg‘unlashtirgan integrativ yondashuvni joriy etish tavsiya etiladi;

4. O‘quv-metodik ta’minotni takomillashtirish. Tadqiqot natijalari asosida tasviriy san’at fanlari uchun zamonaviy o‘quv-metodik qo‘llanmalar, elektron resurslar va amaliy tavsiyalar tayyorlash maqsadga muvofiq;

5. Ilmiy natijalarni ommalashtirish. Olingan ilmiy natijalarni respublika va xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyalar, jurnallar va elektron platformalar orqali keng jamoatchilikka yetkazish tavsiya etiladi.

Mazkur tavsiyalar amaliyotga joriy etilganda tasviriy san’at ta’limida ta’lim sifati, ijodiy faollik va pedagogik samaradorlik sezilarli darajada oshishi kutilmoqda.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, mazkur uslubiy qo‘llanmada ilgari surilgan ilmiy g‘oyalar, xulosalar va amaliy takliflar tasviriy san’at ta’limi tizimini takomillashtirish, pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish hamda ilmiy asoslangan innovatsion ta’lim muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

ILOVALAR

(namunalar, jadvallar, shakllar)

1-ILOVA

ILMIY TADQIQOT MAVZUSINI TANLASH ALGORITMI

Ilovaning maqsadi: – Ushbu ilova magistrantlarga ilmiy tadqiqot mavzusini to‘g‘ri, asosli va maqsadli tanlashda yo‘l-yo‘riq ko‘rsatishga, shuningdek ilmiy rahbarlar uchun magistrantlarni yo‘naltirishda metodik qo‘llanma vazifasini bajarishga mo‘ljallangan.

1. Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlashning ahamiyati.

Ilmiy tadqiqot mavzusi – magistrlik dissertatsiyasining asosiy yo‘nalishini belgilab beruvchi hal qiluvchi omil hisoblanadi. Mavzuning to‘g‘ri tanlanishi:

– tadqiqotning ilmiy qiymatini oshiradi;

– izlanish jarayonini tizimli tashkil etishga yordam beradi;

– magistrantning ilmiy salohiyatini to‘liq ochish imkonini beradi;

– amaliy ahamiyatga ega natijalarga erishishni ta’minlaydi.

Tasviriy san’at ta’limi sohasida mavzular pedagogik, ijodiy va ilmiy yo‘nalishlarni o‘zaro uyg‘un holda qamrab olishi lozim.

2. Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash bosqichlari.

1-bosqich. Muammoni aniqlash.

Mavzu tanlashda, avvalo, ta’lim amaliyotida mavjud muammolarni tahlil qilish zarur. Bu quyidagi manbalar asosida amalga oshiriladi:

– tasviriy san’at darslarida kuzatilayotgan qiyinchiliklar;

– o‘quvchilarning ijodiy faoliyatidagi muammolar;

– amalda qo‘llanilayotgan metodlarning samaradorligi;

– zamonaviy ta’lim talablari bilan mavjud amaliyot o‘rtasidagi tafovut.

Masalan: – *“Tasviriy san’at darslarida o‘quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda zamonaviy vizual texnologiyalardan foydalanish muammosi.”*

2-bosqich. Ilmiy manbalarni o‘rganish.

Bu bosqichda:

– milliy va xorijiy ilmiy manbalar;

– dissertatsiyalar, maqolalar;

– ilmiy-amaliy anjuman materiallari o‘rganiladi.

Maqsad: – mavzu qay darajada o‘rganilgani, qay jihatlari yetarlicha ochilmaganini aniqlash.

3-bosqich. Mavzuning dolzarbligini asoslash.

Mavzu dolzarb bo‘lishi uchun u:

– zamonaviy ta’lim islohotlari bilan bog‘liq;

– amaliyotda mavjud muammoni hal qilishga qaratilgan;

– pedagogik jarayonni takomillashtirishga xizmat qilishi lozim.

Masalan: – «*Mazkur tadqiqot tasviriy san’at ta’limida innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali o‘quvchilarning ijodiy salohiyatini*

rivojlantirishga qaratilgani bilan dolzarb hisoblanadi».

4-bosqich. Tadqiqot ob'ekti va predmetini aniqlash.

Tadqiqot ob'ekti – o'rganilayotgan umumiy pedagogik jarayon.

Tadqiqot predmeti – shu jarayonda tadqiq etilayotgan aniq jihat.

Misol:

Ob'ekt: – tasviriy san'at ta'limi jarayoni

Predmet: – tasviriy san'at darslarida vizual texnologiyalardan foydalanish metodikasi

5-bosqich. Tadqiqot maqsadi va vazifalarini belgilash.

Maqsad–tadqiqotnatijasidanimagaerishishrejalashtirilayotganini ifodalaydi.

Vazifalar esa maqsadga erishish uchun bajariladigan amaliy qadamlardir.

Misol:

– mavjud metodik yondashuvlarni tahlil qilish;

– tajriba-sinov ishlarini tashkil etish;

– natijalarni tahlil qilish va xulosa chiqarish.

6-bosqich. Kutilayotgan natijalarni belgilash.

Tadqiqot natijasida:

– metodik tavsiyalar;

– amaliy qo'llanma;

– innovatsion yondashuvlar;

– pedagogik samaradorlik oshishi kutiladi.

7. Ilmiy rahbar uchun metodik tavsiyalar.

– magistrantning mavzusini hayotiy va amaliy jihatdan baholash;

– haddan ortiq keng yoki tor mavzularni oldini olish;

– tadqiqotning maqsad va vazifalarini aniqlashga yordam berish;

– tadqiqot jarayonini muntazam monitoring qilish.

8. Magistrant uchun amaliy chek-list.

- ✔ Mavzu dolzarbmi?
- ✔ Ilmiy yangilik bormi?
- ✔ Amaliyot bilan bog‘liqmi?
- ✔ Manbalar yetarlimi?
- ✔ Tadqiqotni bajarish imkoniyati bormi?

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, mazkur ilova magistrantga ilmiy tadqiqot mavzusini ongli, asosli va rejali ravishda tanlashga yordam beradi. Shuningdek, ilmiy rahbar uchun ham metodik yo‘riqnoma vazifasini bajarib, tadqiqot jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

2-ILOVA

ILMIY TADQIQOT ISHI REJASI (NAMUNAVIY SHAKL)

Ilovaning maqsadi – ushbu ilova magistrantlarga ilmiy tadqiqot ishini tizimli, bosqichma-bosqich va maqsadli ravishda rejalashtirishda amaliy yordam berishga qaratilgan. Shuningdek, ilmiy rahbarlar uchun magistrant faoliyatini yo‘naltirish, nazorat qilish va baholashda metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

1. Ilmiy tadqiqot ishini rejalashtirishning ahamiyati.

Ilmiy tadqiqot ishini rejalashtirish – bu tadqiqot jarayonini ongli, tizimli va samarali tashkil etish demakdir. Reja mavjud bo‘lmasa, tadqiqot parokanda, maqsadsiz va natijasiz bo‘lib qolishi mumkin.

Tasviriy san’at ta’limida tadqiqot rejasi:

– ilmiy izlanishni tartibga soladi;

– vaqtdan samarali foydalanishga yordam beradi;

– tadqiqotning har bir bosqichini aniq belgilaydi;

– ilmiy rahbar bilan hamkorlikni yengillashtiradi.

2. Ilmiy tadqiqot ishining tuzilishi.

Magistrlik dissertatsiyasi quyidagi asosiy qismlardan tashkil topadi:

Kirish

I bob – Nazariy-metodologik asoslar

II bob – Ilmiy-pedagogik faoliyatni tashkil etish

III bob – Ilmiy-tadqiqot faoliyati va natijalar tahlili

Xulosa va takliflar

Foydalanilgan adabiyotlar

Ilovalar

3. Ilmiy tadqiqot ishi rejasi (namuna)

1-bosqich. Tayyorgarlik bosqichi

Maqsad: – tadqiqotning umumiy yo‘nalishini belgilash.

Amaliy ishlar:

– tadqiqot mavzusini aniqlash;

– maqsad va vazifalarni belgilash;

– ob’ekt va predmetni aniqlash;

– ilmiy rahbar bilan kelishish.

Natija: – tasdiqlangan tadqiqot mavzusi va dastlabki reja.

2-bosqich. Nazariy tahlil bosqichi.

Maqsad: – mavjud ilmiy manbalarni o‘rganish va umumlashtirish.

Amaliy ishlar:

– milliy va xorijiy adabiyotlar tahlili;

– ilmiy tushunchalarni aniqlash;

– mavjud yondashuvlarni solishtirish.

Natija: – nazariy baza va konseptual asos shakllanadi.

3-bosqich. Tajriba-sinov ishlari.

Maqsad: – ilmiy g‘oyalarni amaliyotda tekshirish.

Amaliy ishlar:

– eksperiment dizaynini ishlab chiqish;

– pedagogik tajriba o‘tkazish;

– natijalarni yig‘ish.

Natija: – amaliy ma’lumotlar va kuzatuvlar to‘planadi.

4-bosqich. Natijalarni tahlil qilish.

Maqsad: – olingan ma’lumotlarni ilmiy tahlil qilish.

Amaliy ishlar:

– sifat va miqdoriy tahlil;

– diagramma, jadvallar tayyorlash;

–ilmiy xulosalar chiqarish.

Natija: – tadqiqotning ilmiy qiymati aniqlanadi.

5-bosqich. Xulosa va takliflar.

Maqsad: – tadqiqotni umumlashtirish va amaliy tavsiyalar berish.

Amaliy ishlar:

– asosiy xulosalarni shakllantirish;

– amaliy takliflar ishlab chiqish;

– ilmiy ishni rasmiylashtirish.

Natija: – tayyor magistrlik ishi.

4. Ilmiy rahbar uchun metodik tavsiyalar.

– magistrantning ish rejasini doimiy monitoring qilish;

– tadqiqot bosqichlariga muvofiq maslahat berish;

– mustaqil fikrlashga undash;

– ortiqcha yuklama bermasdan, mazmunga e’tibor qaratish.

5. Magistrant uchun amaliy chek-list

- ✔ Mavzu aniqmi?
- ✔ Reja tuzildimi?
- ✔ Manbalar yetarlimi?
- ✔ Tajriba o‘tkazildimi?
- ✔ Xulosalar asoslandimi?

Xulosa qilib aytganda, mazkur 2-ilova magistrantlarga ilmiy tadqiqot ishini bosqichma-bosqich rejalashtirish, uni tizimli va maqsadli tashkil etishda ishonchli yo‘lxarita bo‘lib xizmat qiladi. Shuningdek, ilmiy rahbarlar uchun magistrant faoliyatini boshqarishda qulay metodik vosita sifatida qo‘llaniladi.

3-ILOVA

ILMIY TADQIQOT KUNDALIGI (NAMUNAVIY SHAKL)

Ilovaning maqsadi: – ushbu ilova magistrantning ilmiy-tadqiqot faoliyatini tizimli ravishda rejalashtirish, nazorat qilish va tahlil etish uchun mo‘ljallangan. Ilmiy tadqiqot kundaligi magistrantning kunlik, haftalik va oylik ilmiy faoliyatini aks ettirib, ilmiy rahbar bilan samarali muloqot o‘rnatishga xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqot kundaligining ahamiyati

Ilmiy tadqiqot kundaligi:

– ilmiy faoliyatda izchillikni ta’minlaydi;

– bajarilgan ishlar haqida aniq tasavvur beradi;

– tadqiqot dinamikasini kuzatish imkonini yaratadi;

– tahlil va xulosalar chiqarishni osonlashtiradi;

– magistrant va ilmiy rahbar o‘rtasida samarali aloqani ta’minlaydi.

Ilmiy tadqiqot kundaligini yuritish qoidalari

1. Kundalik muntazam ravishda to‘ldirilishi lozim.
2. Har bir yozuv sana bilan belgilanadi.
3. Bajarilgan ishlar aniq va qisqa ifodalanadi.
4. Ilmiy rahbar izohlari alohida qayd etiladi.
5. Har oy yakunida qisqacha tahlil va xulosa beriladi.

Ilmiy tadqiqot kundaligi namunaviy shakli

1-jadval.

Ilmiy tadqiqot kundaligi

Sana	Bajarilgan ishlar mazmuni	Qo‘llanilgan manbalar	Olingan natijalar	Rahbar izohi

Kundalikni to‘ldirishga namuna.

Sana: 12.03.2026

Bajarilgan ishlar:

– Tadqiqot mavzusi bo‘yicha 5 ta ilmiy maqola o‘rganildi.

– Asosiy nazariy yondashuvlar tahlil qilindi.

Qo‘llanilgan manbalar:

1. Ivanov I.I. Pedagogika iskusstva…
2. Karimov A. Ta’limda innovatsion yondashuvlar…

Olingan natijalar:

Tadqiqot yo‘nalishini aniqlashda nazariy asoslar shakllandi.

Ilmiy rahbar izohi:

Mavzu doirasi aniqlashtirilsin, xorijiy manbalar soni oshirilsin.

Ilmiy rahbar uchun tavsiyalar

– kundalikni muntazam ko‘rib chiqish;

– izohlarni aniq va yo‘naltiruvchi qilib berish;

– magistrant faoliyatidagi o‘sishni baholash;

– zarur hollarda vazifalarni qayta belgilash.

Magistrant uchun tavsiyalar

– kundalikni rasmiy hujjat sifatida qabul qilish;

– fikr va xulosalarni qisqa, lekin mazmunli yozish;

– har bir bosqichda o‘z-o‘zini tahlil qilish;

– ilmiy rahbar maslahatlarini to‘liq inobatga olish.

Ilmiy tadqiqot kundaligidan kutilgan natijalar

- ✔ ilmiy ishning tizimli tashkil etilishi;
- ✔ vaqtdan samarali foydalanish;
- ✔ ilmiy intizomning shakllanishi;
- ✔ tadqiqot sifati oshishi.

Xulosa sifatida aytsak, ilmiy tadqiqot kundaligi magistrantning ilmiy faoliyatini tashkil etishda muhim vosita bo‘lib, u tadqiqot jarayonini rejali, nazoratli va samarali olib borishga xizmat qiladi. Ushbu ilova orqali magistrant o‘z ilmiy yo‘lini aniq belgilab, tadqiqot natijalarini izchil ravishda rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

4-ILOVA

ILMIY RAHBAR VA MAGISTRANT HAMKORLIK MODELI

Ilovaning maqsadi: – ushbu ilova magistrant va ilmiy rahbar o‘rtasidagi hamkorlikni tizimli yo‘lga qo‘yish, ularning o‘zaro mas’uliyati, vazifalari va faoliyat yo‘nalishlarini aniq belgilashga xizmat qiladi.

Mazkur model ilmiy tadqiqot jarayonida hamkorlik madaniyati, pedagogik muloqot va mas’uliyatli ilmiy rahbarlikni shakllantirishga qaratilgan.

Ilmiy rahbar – magistrant hamkorligining ahamiyati

Ilmiy rahbar va magistrant o‘rtasidagi samarali hamkorlik:

– ilmiy tadqiqot sifatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi;

– magistrantning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi;

– ilmiy ishning izchil va tizimli olib borilishini ta’minlaydi;

– pedagogik muloqot madaniyatini shakllantiradi.

Tasviriy san’at ta’limida bu hamkorlik ijodiy muhit, ishonch va o‘zaro hurmatga asoslanishi lozim.

Ilmiy rahbar va magistrantning o‘zaro vazifalari

1. Ilmiy rahbarning vazifalari

– tadqiqot mavzusini tanlashda maslahat berish;

– ilmiy yo‘nalishni belgilash va maqsadlarni aniqlashga ko‘maklashish;

– tadqiqot rejasini shakllantirish va tasdiqlash;

– ilmiy manbalar bilan ishlashga yo‘l-yo‘riq ko‘rsatish;

– magistrant faoliyatini muntazam nazorat qilish;

– tahlil va xulosalarni to‘g‘ri shakllantirishga yordam berish;

– ilmiy etika va akademik halollikni ta’minlash.

2. Magistrantning vazifalari

– tadqiqot rejasiga qat’iy rioya qilish;

– belgilangan muddatlarda vazifalarni bajarish;

– ilmiy rahbar tavsiyalarini inobatga olish;

– mustaqil tahlil va izlanish olib borish;

– ilmiy axborot manbalaridan to‘g‘ri foydalanish;

– tadqiqot natijalarini tizimli bayon qilish.

Ilmiy rahbar – magistrant hamkorligining bosqichlari

1-bosqich. Yo‘naltirish

– mavzuni aniqlash;

– tadqiqot maqsadini belgilash;

– ish rejasini tuzish.

2-bosqich. Hamkorlikda ishlash

– muntazam maslahatlashuvlar;

– tahlil va muhokamalar;

– oraliq natijalarni baholash.

3-bosqich. Nazorat va qo‘llab-quvvatlash

– ish sifatini tekshirish;

– kamchiliklarni bartaraf etish;

– motivatsiya berish.

4-bosqich. Yakunlash

– xulosalarni rasmiylashtirish;

– himoyaga tayyorgarlik;

– tavsiyalar berish.

Ilmiy rahbar va magistrant o‘rtasidagi hamkorlik modeli (jadval)

Hamkorlik bosqichi	Ilmiy rahbar vazifasi	Magistrant vazifasi	Kutilgan natija
Yo‘naltirish	Maslahat berish	Mavzuni tanlash	Aniq yo‘nalish
Rejalashtirish	Rejani tasdiqlash	Reja ishlab chiqish	Tizimli ish
Amalga oshirish	Nazorat va maslahat	Tadqiqot olib borish	Amaliy natija
Yakunlash	Tahlil qilish	Xulosa chiqarish	Tayyor ilmiy ish

Ilmiy rahbar uchun metodik tavsiyalar

– talabchan, biroq qo‘llab-quvvatlovchi munosabatda bo‘lish;

– mustaqil fikrlashga rag‘batlantirish;

– tanqidni konstruktiv shaklda berish;

– ijodiy muhit yaratish.

Magistrant uchun metodik tavsiyalar

– tashabbuskor bo‘lish;

– muntazam ravishda ish olib borish;

– ochiq muloqotni yo‘lga qo‘yish;

– o‘z ustida ishlashni odat qilish.

Xulosa o‘rnida aytish lozimki, ilmiy rahbar va magistrant o‘rtasidagi samarali hamkorlik ilmiy tadqiqotning muvaffaqiyatini belgilaydigan asosiy omillardan biridir. Mazkur model ikki tomonning mas’uliyatini aniq belgilab, ilmiy tadqiqotni sifatli va samarali amalga oshirishga xizmat qiladi.

5-ILOVA

TADQIQOT NATIJALARINI BAHOLASH MEZONLARI

Ilovaning maqsadi: – ushbu ilova magistrant tomonidan olib borilgan ilmiy-tadqiqot ishlarining samaradorligini xolis, tizimli va ilmiy asosda baholash uchun mo‘ljallangan. U magistrant, ilmiy rahbar va baholovchi komissiya uchun yagona metodik mezon vazifasini bajaradi.

Tadqiqot natijalarini baholashning ahamiyati

Ilmiy-tadqiqot ishining haqiqiy qiymati uning natijalari orqali namoyon bo‘ladi. Baholash jarayoni:

– tadqiqot maqsadlariga erishilganlik darajasini ko‘rsatadi;

– magistrantning ilmiy salohiyatini aniqlaydi;

– ilmiy xulosalarning ishonchliligini ta’minlaydi;

– ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Tasviriy san’at sohasida baholash nafaqat nazariy bilim, balki ijodiy tafakkur, amaliy mahorat va innovatsion yondashuvlarni ham qamrab oladi.

Tadqiqot natijalarini baholash mezonlari

1. Nazariy tayyorgarlik darajasi

Mazmuni:

– ilmiy tushunchalarni bilish;

– nazariy manbalarni tahlil qila olish;

– ilmiy atamalardan to‘g‘ri foydalanish.

Baholash ko‘rsatkichlari:

– manbalar bilan ishlash sifati;

– nazariy asoslangan xulosalar;

–ilmiy uslubda bayon qilish.

2. Ilmiy-tadqiqot kompetensiyasi

Mazmuni:

– tadqiqot metodlarini to‘g‘ri tanlash;

– tajriba-sinov ishlarini o‘tkazish;

– natijalarni tahlil qilish.

Baholash ko‘rsatkichlari:

– metodologik asoslanganlik;

– natijalarning ishonchliligi;

– tahlilning mantiqiyligi.

3. Amaliy faoliyat samaradorligi

Mazmuni:

– tadqiqot natijalarini amaliyotga joriy etish;

– ta’lim jarayonida qo‘llash imkoniyati;

– pedagogik ta’sirchanlik.

Baholash ko‘rsatkichlari:

– amaliy tavsiyalar sifati;

– ijodiy yondashuv;

– natijalarning barqarorligi.

4. Ijodiy va innovatsion yondashuv

Mazmuni:

– yangi g‘oyalar taklifi;

– muammoga noan’anaviy yondashuv;

– zamonaviy texnologiyalardan foydalanish.

Baholash ko‘rsatkichlari:

– innovatsionlik darajasi;

– mustaqil fikrlash;

– ijodiy yechimlar.

5. Ilmiy ishni rasmiylashtirish sifati

Mazmuni:

– ilmiy uslubga rioya qilish;

– manbalarni to‘g‘ri rasmiylashtirish;

– matnning mantiqiy tuzilishi.

Baholash ko‘rsatkichlari:

– uslubiy aniqlik;

– imlo va uslubiy xatolarsizlik;

– rasmiy talablarga muvofiqlik.

Baholash mezonlari jadvali

№	Baholash mezoni	Maksimal ball	Izoh
1	Nazariy tayyorgarlik	20	Ilmiy tushunchalar, manbalar
2	Ilmiy-tadqiqot kompetensiyasi	25	Metodologiya, tahlil
3	Amaliy faoliyat samaradorligi	20	Qo‘llanilish darajasi
4	Ijodiy yondashuv	20	Yangi g‘oyalar
5	Rasmiylashtirish sifati	15	Talablarga moslik
Jami		100	

Baholash natijalarini tahlil qilish

Baholash natijalari asosida:

– magistrantning kuchli va zaif tomonlari aniqlanadi;

– keyingi tadqiqot yo‘nalishlari belgilanadi;

– ilmiy-pedagogik faoliyatni takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Xulosa o‘rnida aytsak, ushbu 5-ilova ilmiy-tadqiqot natijalarini xolis, adolatli va tizimli baholashga xizmat qiladi. U magistrantning ilmiy rivojlanish dinamikasini kuzatish, uning kasbiy va ijodiy salohiyatini to‘liq ochib berish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, ilmiy rahbarlar uchun baholashda aniq mezonlar asosida qaror qabul qilishga yordam beradi.

GLOSSARIY

1. Ilmiy-pedagogik faoliyat – ta’lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, tahlil qilish va takomillashtirishga qaratilgan pedagogik faoliyat turi.

2. Ilmiy-tadqiqot faoliyati – ilmiy muammolarni aniqlash, tahlil qilish, ilmiy xulosa va natijalar chiqarishga qaratilgan tizimli izlanish jarayoni.

3. Metodologiya – ilmiy bilishning umumiy qoidalari, usullari va tamoyillari majmuasi.

4. Pedagogik kompetensiya – pedagogning kasbiy faoliyatni samarali amalga oshirishga doir bilim, koʻnikma va malakalar yigʻindisi.

5. Ilmiy tafakkur – voqea va jarayonlarni tahlil qilish, umumlashtirish va ilmiy xulosa chiqarish qobiliyati.

6. Ta'lim jarayoni – bilim, koʻnikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan tizimli pedagogik faoliyat.

7. Ilmiy metod – tadqiqot jarayonida qoʻllaniladigan ilmiy usullar majmuasi.

8. Pedagogik texnologiya – ta'lim jarayonini rejalashtirish, amalga oshirish va baholashning tizimli usuli.

9. Metodik ta'minot – ta'lim jarayonini tashkil etish uchun zarur boʻlgan metodik materiallar majmuasi.

10. Ijodiy faoliyat – yangi gʻoyalar yaratish va ularni amalga oshirishga qaratilgan intellektual jarayon.

11. Ilmiy natija – tadqiqot natijasida olingan nazariy yoki amaliy xulosa.

12. Innovatsion yondashuv – ta'lim jarayoniga yangicha gʻoya va texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan yondashuv.

13. Ta'lim sifati – ta'lim jarayonining samaradorligi va kutilgan natijalarga erishish darajasi.

14. Pedagogik mahorat – oʻqituvchining kasbiy bilim, tajriba va shaxsiy fazilatlarini uygʻunlashtirgan holda faoliyat yuritish qobiliyati.

15. Ilmiy muammo – tadqiqot jarayonida hal etilishi lozim boʻlgan nazariy yoki amaliy masala.

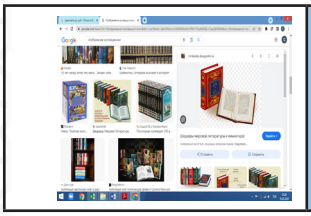
16. Tadqiqot metodi – ilmiy ma'lumotlarni yigʻish va tahlil qilish usuli.

17. Ta'lim mazmuni – ta'lim jarayonida oʻzlashtiriladigan bilim, koʻnikma va kompetensiyalar majmuasi.

18. Refleksiya – pedagogik faoliyatni tahlil qilish va oʻz-oʻzini baholash jarayoni.

19. Integratsiya – turli bilim sohalarini oʻzaro bogʻlash orqali yaxlit ta'lim tizimini yaratish.

20. Pedagogik innovatsiya – ta'lim samaradorligini oshirishga qaratilgan yangi gʻoya, usul va texnologiyalar joriy etilishi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I. Me’yoriy-huquqiy hujjatlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta’lim muassasalarida magistratura ta’limini tashkil etish to‘g‘risida”gi qarori.
4. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining me’yoriy-huquqiy hujjatlari to‘plami. – T.: 2023.

II. Prezident asarlari

5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b.
6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O‘zbekiston, 2017. – 488 b.
7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b.

III. Ilmiy-nazariy va pedagogik manbalar

8. Abdullayeva Sh. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – T.: Fan, 2020.
9. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – М.: Логос, 2019.
10. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя. – М.: Педагогика, 2018.
11. Подласый И.П. Педагогика. – М.: Юрайт, 2021.
12. Сластёнин В.А. Педагогика профессионального образования. – М.: Академия, 2020.

IV. Tasviriy san’at va san’at pedagogikasi bo‘yicha manbalar

13. Shovdirov S.A. Tasviriy san’at fanini o‘qitish metodikasi. Buxoro.: Kamolot, 2025. – 153 b.

14. Shovdirov S.A. Oliy ta'limda mutaxassislik fanlarini o'qitish metodikasi. –T.: Sharq nashriyoti, 2026. – 310 b.
15. Aydarov A. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. – T.: O'qituvchi, 2019.
16. Mirzayev B. San'at ta'limi nazariyasi va amaliyoti. – T.: Fan, 2021.
17. Xasanov N. Badiiy ta'lim va ijodiy tafakkur. – T.: Yangi asr avlodi, 2020.
18. Eisner E. The Arts and the Creation of Mind. – Yale University Press, 2002.
19. Eisner E. Educating Artistic Vision. – New York: Macmillan, 2018.

V. Ilmiy tadqiqot va metodologiyaga oid manbalar

20. Creswell J.W. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. – SAGE Publications, 2018.
21. Cohen L., Manion L., Morrison K. Research Methods in Education. – Routledge, 2021.
22. Kerlinger F. Foundations of Behavioral Research. – New York: Holt, Rinehart and Winston, 2017.
23. Miles M., Huberman A. Qualitative Data Analysis. – SAGE Publications, 2020.

VI. Elektron va xalqaro manbalar

24. UNESCO. Education for Sustainable Development. – https://www.unesco.org
25. OECD. Education at a Glance. – https://www.oecd.org
26. European Commission. Education and Training. – https://education.ec.europa.eu
27. National Art Education Association (NAEA). – https://www.arteducators.org
28. ERIC – Education Resources Information Center. – https://eric.ed.gov
29. Google Scholar. – https://scholar.google.com
30. ResearchGate. – https://www.researchgate.net

MUNDARIJA

KIRISH 5
I-BOB. MAGISTRATURA TA'LIMINING ME'YORIY-HUQUQIY VA O'QUV-METODIK ASOSLARI 8
1.1 § Magistratura ta'limini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy hujjatlar 8
1.2 § Tasviriy san'at ixtisosligi bo'yicha malaka talablari va kompetensiyalar 10
1.3 § O'quv reja va fan dasturlarining tuzilishi hamda ularning o'zaro bog'liqligi 12
I-BOB BO'YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA 15
II-BOB. ILMIY-PEDAGOGIK FAOLIYATNI TASHKIL ETISH METODIKASI 16
2.1 § Ilmiy-pedagogik ishning maqsadi, vazifalari va mazmuni 17
2.2 § Ilmiy-pedagogik ishni rejalashtirish va amalga oshirish bosqichlari 19
2.3 § Ilmiy-pedagogik ish natijalarini baholash va tahlil qilish 22
II-BOB BO'YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA 25
III-BOB. ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINI TASHKIL ETISH METODIKASI 27
3.1 § Ilmiy tadqiqot mavzusini tanlash va metodologik asoslash 29
3.2 § Ilmiy-tadqiqot ishini amalga oshirish bosqichlari 32
3.3 § Ilmiy natijalarni tahlil qilish va rasmiylashtirish 34
III-BOB BO'YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA 37
IV-BOB. ILMIY-PEDAGOGIK VA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINING INTEGRATSIYASI 39
4.1 § Ta'lim, tadqiqot va ijodiy faoliyat uyg'unligi 40
4.2 § Ilmiy-pedagogik ish natijalarini ilmiy tadqiqotga integratsiya qilish 43
4.3 § Magistrlik dissertatsiyasini tayyorlashda integrativ yondashuv 47
IV-BOB BO'YICHA UMUMIY ILMIY XULOSA 50
UMUMIY XULOSA VA AMALIY TAVSIYALAR 51
ILOVALAR 53
GLOSSARIY 68
ADABIYOTLAR RO'YXATI 70

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAVOIY DAVLAT UNIVERSITETI

SUNNAT ASLANOVICH SHOVDIROV
SAYFULLO FAYZULLAYEVICH ABDULLAYEV

ILMIY-PEDAGOGIK VA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

Tasviriy san’at ixtisosligi magistrlari uchun
USLUBIY QO‘LLANMA

Mas’ul muharrir: Shahina Usmonova
Sahifalovchi va korrektor: Ziyodulla Xamidullayev

Nashriyot litsenziyasi: № 2323743 / N1087007

«Ta’lim innovatsiyalari» nashriyotida tayyorlandi
va “Sharq Nashr” MChJ tomonidan chop etildi.

Manzil: 111800, Toshkent viloyati,
Zangiota tumani, Nurafshon MFY,
Mustaqillik ko‘chasi, 27-uy.

Buyurtma №38. Adadi: 200 nusxa.
E-mail: sharqnashr@gmail.com.

ISBN 978-9910-5051-4-0